

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר כחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת כי תבא תשע"ח

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

מנחות. פרק שני - הקומץ את המנחה דף טז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רלב

הסופות

1 אחר שהיה (ובח) זבוח באותה שעה, ועד משום דלכ בית דין מנתה עליהו, כמו שמעמידה
2 בסוף, הא לא הוי לא קריב, דמשקטשו בבלי הוקבעו אפילו קודם שחטתה. והא דקריב עם
3 הזבח אחר הזבוח באותה שעה, היינו משום דלכ בית דין מנתה כדמפרש רחמ. ולפי מה
4 שסובר השתא, לית לה דארמיטין ובא לריב מאיר דרשיתיה ובעית אלא כלי קובעת. עד ש
5 לפרש הזאת תחם ד'תורתה' אפילו רבנן, דבי

6 פליגי רבי מאיר ורבנן - בשדחט פניגול. ובפגול
7 מידי ברישא, וקאי אמתניתין הדחב מפגול את
8 הנסכים, וקסבר רבי מאיר דהוקבעו בשדחט
9 פניגול כלתמי תורה. דתנן בפרק "תולדות" (מנחות
10 עה. ב.) שחט חוץ לזמנו חוץ מקומו - קודש
11 הלהם, אבל שחטה כשרה קובעת עליו לרבנן.
12 ולעזרי דאמר- נסכים מתקדשים בשדחט - היינו
13 למר כדאי ליה ולמר כדאי ליה. ופרקי
14 ממתניתין דחב פסול, דאלמא שדחטה פסולה
15 מקדשא, וקפילא לרבנן. ואפילו רבי מאיר לא אמר
16 אלא פשיטא דמנחות אלא בשאר אפילו שחטתה.
17 דהווקא דאיכא זבח אחר, משום תנאי בית דין, הא
18 ליכא זבח אחר - לא. ומיהו קשה לפירוש זה,
19 דאם כן משכחת לרבנן דתסכי בתחמה חיבינן עליהם,
20 משום פניגול, שבעינתייהו דהחבש רבכשר פגול
21 בשאר עבודתו.

22 וישך לך טו, בו **הוקבעו** - בשדחט - כרבי
23 דאמר. וכן דברים המעמידים מעלה או תכלה זה.
24 ולרבי אלעזר רבי שמעון דאמר: אין מעלין, היה
25 ליה למתקט שחטה וזרקתה, או שתכלה דהם
26 בלב נשפת, וכאבדה דאמר: לך העומר לרוק
27 כרוז דמי בדיקאמיטין בפרק "תולדות" (מנחות
28 עה. ב.) ופלוניתיהו בפרק "המחלת" (מנחות מו. א.)
29 ובסוף "רבי שמעאל" לקמן (ע"ב). והא דהיינו
30 מביטא - פירושו: נתן את הקומץ בשתיקה, כי
31 לכך שוות לו כזה. ובפרק "בית שמאי" (נחמ"ט כו,
32 ב.) מביא ברייתא זו אפכא, דקתני ברישא: נתן את
33 הקומץ במחשבתו.

34 **בין** בראשונה בין בשניה בין בשלישית -
35 ראשונה - כל האות דבין הבדים, שניה -
36 הפרכות, שלישית - דמזבח הזהב, כך פירש
37 בנדרסטרס. וכן מוכח בסמוך כל דבין הבדים חשב
38 חזא, דקאמר: וחדשיכי בפנים פסול, כי ימיו בחיביל
39 מואי בעלמא קא מדי. ובחצי האות פדנים קא
40 מדי רבי מאיר דלא הוי פניגול, ויהי חזיה חזי
41 קומץ דלא הוי פניגול, דאמרם בסוף פרק שני
42 דבחים (ל. א.) ודבעין קומץ שלם, דקאמר: הדי
43 קמיצה, דכי לחצות דמי ופליגי. ורצין קמיץ בהדיא
44 דלקמן (עמוד בו הקומץ) ושמעון לאבול
45 שנתשטם עד שכלה הבקור, **קתני** מידא פניגול
46 בראשון וכו' ופליגי - הדי מצד לשונו שפירש
47 בהדיא שאינו עשה על דעת ראשונה.

48 **בגו** שפניגול בראשונה ובעת בשלישית -
49 בפרק "בית שמאי" (נחמ"ט מו. א.) פירש
50 בנדרסטרס: וברביעית לא פניגול. וקשה דרביעית
51 מאן דכר שמדו ובכאן פירש בנדרסטרס: שפניגול
52 בראשונה ובשניה, ושחט בשלישית. וכן הא, ואמאי,
53 אם כן קשיא: מידי שחק קתני, בדאקטין לעיל
54 ושמו לעיל שחטא ובעינתייהו חזי ליה לפירוש
55 נפשי, פניגול בראשונה בשלישית במחשבת שניה
56 בשתיקה. ולזאי פירוש חשיב כל האות דמזבח
57 הזבח באתה, שחטו וסידרו וארבע דקדושתו, וכן
58 קאמר.

59 משמע בפרק "הצוי" לו (ויומא טו, א.) דהניא: זכבר את הקדש" - זה לפני ז' לפנים, "זאת אהא מועד" - זה הכל, "זאת המזבח" - כמשמעו דחשיב מזבח הזהב אחת. עד דקדושתו
60 דהם: מבאן אמור בו. עי' יומא מנחתו שבחיהל ונשפר דהם - זביא אחר ותחיל מנחתו המזבח ונשפר דהם - זביא אחר ותחיל בחתילה, אבל לא קתני: נגד
61 ארבע קרנות ונשפר דהם - זביא אחר ותחיל כשרה, ודכלוהו חשיבי באתה. וקשה, ולקמן קאמר (גם כן): משכחת כל ארבעה פריס וארבעה שעירים, פירושו: חד' אהאואת דבין הבדים, חד'
62 אהאואת דפרוכת, חד' אהאואת דקרנות, חד' אטיהוד, אלמא לא חשיב כחד' אהאואת דקרנות וסידורו ושטא כשרא ליה שריים מעבקי, ויהי חד' בשביל שריים, ולפי זה נזכר ג' לרסו כאן:
63 (ש)א בראשונה ובשניה ומלישית, ואלא כחונן בספר רבנו גרשום ובפרק "בית שמאי" (נחמ"ט מו. א.) חשיב חזי מניח משום דאיכא עינין שריים ומנכבין, ולפי זה נזכר בחייה האי
64 תנא סבר שריים לא מעבקי, ומלא חשיב אלא ארבעים ושלש, ודחזא דסבר שריים מעבקי חשיב חזאי נפשי. כדמנכח בסמוך דיש לומר: דאף על פי שריים מעבקי, לא חשיב האי תנא
אלא האות.

מתיז לזבוחו - כדכתיב (ויקרא יד) 'עד עם האדם', וזמן לכל שלא נתן מן הדם מעבכ
השמן, כדאמרינן בפרק קמא (מנחות ט. א.) **משנה** פניגול בביצים - בתקשרת קומץ וחיב
על השירים. עד שיפגול בכל המיזי - הקשרת אחד מן חצי מתיז הוא, דאיכא נמי
הקשרת חבירי. **גמרא** חשב הקומץ בו' - הלכנו, דהקשרת ראשונה הקשרי בשתיקה
ושנה במחשבתו, אבל תיבת בראשונה ושחק

בשניה - פניגול לדברי הכל. לזא שמעתיא -
1 דרב. ספא דרביס אמורים - דהמשכת בנדהו
2 הקומץ מפגול, בבירייתא דמנחות. כפיצה בו' -
3 דבתיקן שלש עבודת אלא זמנה לחן לבגונה,
4 הילכר כולו מתיז הוא. והלכה מפרש בגמרא
5 ולקמן בשמעתין, דזא איכא ליה כלבונה. קתי מידא
6 בו' ופליגי - ותיבזבת דרב. בשחט ריעות - דאדא
7 הקשרי קומץ במחשבתו, ואחר כך הקשרת חבירי
8 לבגונה בשתיקה. דמעת דכי פליגי רבנן -
9 דליכא למימר על דעת ראשונה עשה, כמה
10 דביס אמורים - דבזמנה אתה פניגול פריס.
11 הניתן בו', בבירייתא דרובים (מג. א.) ארבעים
12 וישלש יוחס ה' ביצורים - ושבעה האות דפרין
13 הבריס, אחת למעלה ולמטה, ושבעה
14 דשעיר - הדי שש עשרה, ובגורו
15 כדאמרינן במסכת יומא (ג. נ.) - הדי שלש
16 ושתים, וארבע קרנות המזבח הפנימי -
17 שלש ושש, ושבע על חזרו על אותו מזבח
18 כשהם הפר והשעיר מטרובין בחד - הדי
19 ארבעים ושלש, אחת עשרה של פ' מן משה
20 בשחט האות על הפרכות וארבע מנחת
21 דמזבח, כדכתיב בויקרא, וזכר לו תכלה דבר
22 בראשונה - בין הבדים, בשניה - על הפרכות
23 בשלישית - על מזבח הזהב. וחיובים עליו פירג
24 - האובל מנשר חרף - ופליגי - אפילו פוגל
25 בראשונה פליגי רבנן, אלמא לא אמרינן: שניה
26 ושלשית על דעת ראשונה עשהו בשתי דקות
27 - שמת כזק דגול או אירע לו קרי לאודי האות
28 דבין הבדים, ושמש אחר תחיו חזי בהביל
29 דליכא למימר על דעת ראשונה עשה. תניא
30 לזאן דאמר - כמסכת יומא בפרק "הצוי" לו
31 (מט. ב.) רבי ואפילו של פ' - אפילו פוגל
32 "בזאת אלא אחת (ונו) ופרי" - ואפילו פוגל של
33 פר, שאם שחטו הראשונה ואירע בו פסול - יבא
34 אחר ברמא לא הקדש, ואין עריך להביא
35 ולשחטו פר אחר, לרדידה דהו (מצי) לאוקומיה
36 בשתי דעות. אלא לזאן דאמר ולא כדמו של
37 פ' - לא מצי לאוקומי בשתי דעות. אלא אמר
38 דב אבן שפניגול בראשונה ובשניה - ושחק
39 בשלישית. דאמתיז דזה חצי מתיז.
40 והא

41 **קתני** מיהא: פניגול בין בראשונה בין בשניה בין בשלישית, ופליגי! וכי תימא: הכא נמי בשתי
42 דעות - הניחא לזאן דאמר: "כפר" ואפילו ברמז של פ', אלא לזאן דאמר: "כפר" ולא
43 ברמז של פ', מאי אקא למימר? אמר רבא: הכא כמאי עסקינו - בגו שפניגול בראשונה
44 ושחק בשניה ופניגול בשלישית, דאמרינן: אי סלקא דעתך פל העושה על דעת ראשונה הוא
45 עושה, מיהדר פניגול בשלישית למה ליה? מתקף ליה רב אשי: מידי שחק קתני? אלא אמר
46 רב אשי: הכא כמאי עסקינו - בגו שפניגול בראשונה ובשניה ובשלישית, דאמרינן: אי סלקא
47 דעתך פל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, מיהדר פניגול בשניה ובשלישית למה ליה?
48 והא

משמע בפרק "הצוי" לו (ויומא טו, א.) דהניא: זכבר את הקדש" - זה לפני ז' לפנים, "זאת אהא מועד" - זה הכל, "זאת המזבח" - כמשמעו דחשיב מזבח הזהב אחת. עד דקדושתו
דזבוח: מבאן אמור בו. עי' יומא מנחתו שבחיהל ונשפר דהם - זביא אחר ותחיל מנחתו המזבח ונשפר דהם - זביא אחר ותחיל בחתילה, אבל לא קתני: נגד
ארבע קרנות ונשפר דהם - זביא אחר ותחיל כשרה, ודכלוהו חשיבי באתה. וקשה, ולקמן קאמר (גם כן): משכחת כל ארבעה פריס וארבעה שעירים, פירושו: חד' אהאואת דבין הבדים, חד'
אהאואת דפרוכת, חד' אהאואת דקרנות, חד' אטיהוד, אלמא לא חשיב כחד' אהאואת דקרנות וסידורו ושטא כשרא ליה שריים מעבקי, ויהי חד' בשביל שריים, ולפי זה נזכר ג' לרסו כאן:
(ש)א בראשונה ובשניה ומלישית, ואלא כחונן בספר רבנו גרשום ובפרק "בית שמאי" (נחמ"ט מו. א.) חשיב חזי מניח משום דאיכא עינין שריים ומנכבין, ולפי זה נזכר בחייה האי
תנא סבר שריים לא מעבקי, ומלא חשיב אלא ארבעים ושלש, ודחזא דסבר שריים מעבקי חשיב חזאי נפשי. כדמנכח בסמוך דיש לומר: דאף על פי שריים מעבקי, לא חשיב האי תנא
אלא האות.

מנחות. פרק שני - הקומץ את המנחה דף טז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" תוספות

כי מדי בהיכל מיא בעלמא קא מדי - הקשה בקונטרס: בקומץ וטוחט נמי נמיא ולא מיפגל, וכו' חשב בקבלה איפסול, וכו' דק - מיא וריקן ותיך בפרק 'בית שמאי' (נבחים ג, ב) דהתם גזירת הכתוב הוא. אבל כאן תיך דהתם אותה עבודה שפילו בה געשית כולה בקדושה, אבל כן הואות כולוהו חטא עבודה, ולא קרבו כל מזבחי אותה עבודה בקדושה.

וקשה דאם כן, פוגל בקומץ ולא בלבונה, לרבי מאיר אמאי הוה חזי חבגי מתי? ודק אחד הוה עבודה לא געשית בקדושה, וכו' מקשה ללבונה - עפרא בעלמא מקטירי וכו' תימא משום דהוה שני מנין, אבתו קשה משני בדיקון אמ לא נחלק, דביקן דבעו כלי שנים הוה כשני מנין. ורבינו תם מפרש דהוה מקום פשיטא ליה ללא אמרינן מיא בעלמא הוא דקא מדי, תחילה עבודה בגמר עבודה, והבא גזירת הכתוב, אבל משני בקומנות - בדיק לא איירי קרא, ומיא בעלמא קא מדי. משבחת לה וארבעה פרים - פירש בקונטרס: פר ושעיר פנים חזיב עליה, ותשפר והתם לאחר הואות פנים.

הדרן עלך הקומץ וזמא

והא "בין" "בין" קהני? קשיא. אמר מר, רבי מאיר אומר: פגול ותיבין עליו פרת. מקדי פרת לא מתייב עד שיקרבו כל המתירין, דאמר מר: "ויצה" - בהרצאת פשר כך הרצאת פסול, מה הרצאת פשר עד שיקרבו כל המתירין - אף הרצאת פסול עד שיקרבו כל המתירין, והאי בין ותיבין פה בפנים - פסוליה, כי מדי בהיכל - מיא בעלמא הוא דקא מדי! אמר רבה: משבחת לה בארבעה פרים וזמא פשעירי, רבא אמר: אפילו תימא? ארבעה פרים, לפגולי מרצאי. ארבעים ושלש.

והתניא: ארבעים ושלש - לא קשיא: הא פמאן דאמר מערבין לקדוה, והא פמאן דאמר אין מערבין. והתניא: ארבעים ושלש - לא קשיא: הא פמאן דאמר שירים לא מערבין, ופגול בהולכה, מהו? אמר רבי יוחנן: הולכה פקמיצה, ויריש לקיש אמר: הולכה בהקטרה. בשלמא לירש לקיש - איפא נמי הולכה דלבונה, אלא לרבי יוחנן מאי מעמא? אמר רבא, קסבר רבי יוחנן: כל עבודה שאינה מתרה, עבודה חשובה היא לפגל עליה בפני עצימה. אמר ליה אביי: הוי שחיטת אהד מן הפקשים, ועבודה שאינה מתירתה, ופליגי! דתני: שחט אהד מן הפקשים לאכול שתי חלות למחר, הקטיר אהד מן הביבין לאכול שני סדרים למחר - רבי מאיר אומר: פגול ותיבין עליו פרת, והבאים אמרין: אין בו פרת עד שפגל בכל המתירי! אמר ליה: מי סברת להם פתחו קדושה? שחיטת פקשים: מקדשא ליה, והבא לקדש - קבא דהתיר דמי. מתוב רב אשי בר אשי. אהרין אמרין: הקדים מולים לערלים - פשר, הקבא דהתיר לערלים למולים - פסול, וקיימא לן דבהצי מתיר פליגי! אמר ליה: מי סברת דם פצואר בהמה קדושה? דם - סבין מקדשא ליה, והבא לקדש - קבא דהתיר דמי. תא שמע: במה דברים אמורים - בקמיצה ובמתן פלי ובהיוך; מאי לאו היוך דתקמרה? לא, היוך דמתן פלי - אי הכי, במתן פלי ובהיוך - בהיוך ובמתן פלי מיבעי ליה! - הא לא קשיא, תני הכי - בא לו לתקרה - בא לו להולכה מיבעי ליה! - הא לא קשיא, בין להולכה צורך דתקרה היא, קרי לה תקמרה - אלא, נתן את הקומץ בשתיקה - הולך מיבעי ליה! קשיא. הקטיר שומשום לאכול שומשום, עד שפלה קומץ כולו - רב חסדא ורב המנונא ורב ששת, חד אמר: פגול, וחד אמר: פסול, וחד אמר: פשר. לויא, מאן דאמר פגול - פרבי מאיר, ומאן דאמר פסול - פרבנן, ומאן דאמר פשר - פרבי? ומאן דלמא עד כאן לא קאמר רבי מאיר הלא דחישב בשעורו, אבל הך דלא חישב בשעורו - לא! ועד כאן לא קא אמר רבנן התם אלא דלא חישב ביה בכחיה מתיר, אבל הך דחישב ביה בכחיה מתיר - הכי נמי דפגילו ויעו פאן לא קא אמר רבי תתם אלא דלא תיר מליה מאותה עבודה, אבל הך דתיר מאותה עבודה - הכי נמי דפסלו! אלא מאן דאמר פגול - דברי הכל, מאן דאמר פסול - דברי הכל, מאן דאמר פשר דברי הכל - קסבר: דרך אכילה בפק ודרך תקמרה בפק; ומאן דאמר פסול דברי הכל - קסבר: אין דרך אכילה בפק ואין דרך תקמרה בפק, והוא לה פמנחה שלא הוקמרה; ומאן דאמר פשר דברי הכל - קסבר: דרך תקמרה בפק ואין דרך אכילה בפק. אמר ר' חיי

והא בין בין קתני - דמשמע באחת ולא בשתיים. יצה - פיגול הוא לא יצה" (ויקרא יט), וכתוב בבשר: "ויצה לקרבן אשר" (שם כב). אף פסול עד שיקרבו כל מתירין - לא מחייבין כרת על אבילת פסול עד שיקרבו כל מתירין באותה עבודה, שהיא מתפגל בה. והאי בין ותיבין - ואי חשבי בקומץ וטוחט נמי לימא דלא מפגל, ולא חשבי בקבלה איפסול, כי זריק - מיא בעלמא וריקן ותיבין פירא היא, דהתם אותה עבודה שפילו בה געשית כולה בקדושה, אבל הך הואות היא עבודה היא משבחת לה - דמפגלי כולוה. בארבעה פרים וארבעה שעירים - פר ושעיר פנים וחשב עליו, ושפרך הדם לאחר הואות פנים, והביא פר ושעיר אחד להיכל ואחד למזבח לשבע הואותיו, וכן לקדוה. דבבל אחד קרבו מתירין, דהא כולם כשרים, ואין עריך לחזור ולהוות מן השני פנים, ובמקום שפסק הוא מתחיל, כדאמרין במסכת זמא ובפרק מעריכי לו' (טא), א. לפגול מרצה - לענין כן הן חטובות, שלא יצא מדיד פיגול, מערבין לקדוה - פלוגתא דאבין בפרק 'הרציוא לו' (זמא ג, ב). הא דקתני וארבעים ושלש פמאן דאמר מערבין - דם פר ושעיר בשעת ארבע מתנות דקדוה דמזבח הפנימי, והא דקתני ארבעים ושבע פמאן דאמר פגול - אהד אחד נותן ארבע מתנות, ואייתר לו ארבע שירים - של כל הואות מעביב, אם לא שפכו על יסוד מזבח הוציא, והוה ליה ארבעים ושמונה, והא דקתני ארבעים ושבע פמאן דאמר שירים לא מעביב - ופלוגתא היא בפרק 'הרציוא לו' (זמא ט, ח). פגול בהולכת פקשים מאי - מי היא חצי עבודה, ופליגי רבנן עד שפגל בכל זמתי, כלומר אף בהולכת לבונה, או לא פליגי בקמיצה - דהואי עבודה שלימה, דאין קמיצה בלבונה. בהקשרה - ופליגי. כל עבודה שאינה מתרת - כגון חטאת וזבחי זמא, כעבא, דאפשר להושיט זה לזה. חטאת לפגל עליה בפני עצימה - דליבא למימר עד שפגל בכל המתיר, דהא לאו מתיר הוא, אכן הוא לאו תרע לעביב שחיטתו - אלא מתיר לא כשר ולא אימורי, דרוקיה מתירין. כבא לתירי דמי - ובענין עד שפגל בכל המתיר. הקדים מולים לערלים - בשחיטת פסח מייד, דשחט סימן ראשון למולים סימן שני לערלים. וקיימא לן - בפרק 'המודיע נשות' במסכת פסחים (טג, א). אלמא בעבודה שאינה מתרת ולא מקדשת, כגון דבא דליבא לתם מתיריה ליה שחיטה, פליגי נמי רבנן כמה דברים אמורים - דמפגלין בעבודת הקומץ. הייתי הויה ברייתא דמתוב עבא דאמר בר רב הונא לעיל. מאי לאו בחילוק דהקשרה - וקתני דלא פליגי רבנן, ותיבתא דרש לקיש חילוק דמתן כלי - בשמולית לתתו בכלי, דההיא עבודה שלימה היא, דאין מתן כלי בעבודת לבונה. והאי חצי - בחילוק ובמתן כלי. בא לו להולכה מיבעי ליה. הקטיר כרי שופשום - כשעורו מערבין, וכן עשה עד

שקטירי כל הקומץ וכן בלבונה, ומדו, פיגול או לא? כדבי מאיר - דאמה מפגלים חבגי מתיר, והבא נמי כל שומשום ושומשום חשב ביה חבגי מתיר. מביבין - דאמרי: אין בו כרת, אבל פסול הוא. כרבי - דאמר לעיל (ד, א) אומר אני שזה כשר, דאין חבאין מניסרפין. דחישב בשעורו - שחישב כשעורו הקטרה שלימה ביה. הבא חישב בכל המתיר - בקומץ ובלבונה, חשב כחאי גזנא כל המתיר. ללא תיר מליה - לשעורו אכילה מאותה עבודה, שחישב בכשב האחד (ובחלה האחרת השלמה זת, ולא חישב לא באותו כשב ולא באותה חלה. מאן דאמר פיגול קסבר דרך הקשרה בכך - והוה ליה מחשב בעבודה כשרה, והוי במקטירי כוית על מנת לאכול זת שירים למחר. ומאן דאמר פסול קסבר אין דרך הקשרה בכך - ומאן דאמר שר קסבר אין דרך אכילה בכך. וקיו ליה פסל מחשבתו. אבל דרך הקשרה בכך, והקשרה מעליתא היא.

מנחות. פרק שני - הקומץ את המנחה דף יז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) רלו רש"י

1 חרפי' דפומבדיתא - מפרש בפרק קמא דטהורין (ו, ב), עיפה ואבימי בני רחבה
2 דפומבדיתא. הקטרה מפגלת הקטרה - הקטיר קומץ על מנת להקטיר לבונה לאור זמן
3 - פיגול, ואף על גב דאין מתיר מפגל את המתיר. ולא דמי לשוחט את חבשב לאכול
4 מתיריה למחר, כדמפרש לקמן, ודחם לא איקבע בחד מנא. הכא איקבע בחד מנא. אמר

5 לאו הקטרה וחיא - קומץ קומץ ונתון בכלי מו
6 הני - בין חשב לאכול שירים ונתון בין חשב
7 להקטיר לבונה. פיגול. קומץ לא מתיר ובלבד
8 הוא - דאמרן לעיל (מנחות יג, ב) דאינה בעיבוב
9 מנחה. אמר לה אבי - רבב מנשיא. עיי - מרי -
10 עניי אדוני. משמיה דרב - כלומר, אמרה רב
11 חסדא הוא מילתא משמיה דרב? מאי קמטא -
12 שניהם כשרין. בחד רבו - מפגל להקטרה
13 לבונה דמי. והני מילי לרבי מאיר ורובנן, אבל
14 לרבי יוסי בדריש פירקין - אן מתיר מפגל את
15 המתיר, ולא מפגלת הקטרת קומץ להקטרת
16 לבונה. אבל ל' - הטהיטני ולמחר. וקתילא ל' -
17 ושקולה ל', כלומר חביבה עלי. הכי רטינן?
18 הקטיר קומץ להקטיר לבונה לאכול שירים -
19 בין רטינן זילאבול? וזה פירושה: הקטיר קומץ
20 על מנת להקטיר לבונה למחר ועל מנת לאכול
21 שירים למחר. מאי קא משמע לן - קא סלקא
22 מיעוזה דמשה ודא מתירן מחשבת מפגל. וזה
23 תירושא אשמעינן, פיגול משום מחשבת
24 להקטיר לבונה למחר הוא, ולא משום לאכול
25 שירים. דאן מפגלן בחגי מתיר. לימא הקטיר
26 קומץ להקטיר לבונה - ולא לימא 'לאכול
27 שירים'. כיון דהתייא מחשבה לא מתירא, למת
28 ל' מחשבה בחד קמיתאי? ואי פיגול משום
29 לאכול שירים הוא, דמפגלן בחגי מתיר, לאכול
30 הקטיר איתיה לא מתירא. למת ל' לצרפת
31 בחזקא ואי רטינן קא משמע לן - ואי לאכול
32 קמרא, שלא חשב אלא כאחת מהן. לימא
33 להקטיר לבונה ולאכול שירים - דמשמע תרתי
34 מילי: הקטיר קומץ להקטיר לבונה או לאכול
35 שירים למחר? דפשמ' לה מחשבה בבולה מנחה
36 - ואף על גב דלא מפגל בחדא מיעוזה, השתא
37 חדשית בתרייהו מפגל. הא פיגול פליגי -
38 דלכונן אן מפגלן בחגי מתיר. ולימא - וזה הרב
39 יצחק התנא דלא לשינה. ולקובא כדקתני
40 'פיגול'. ורבי מאיר היא - ראמאי שני מילתיה
41 ותירץ ליה 'פסול' תנא דרבי הכל אתניהו -
42 הלכך איכא למימר ד'פסול' אתניהו, והא התנא
43 'פיגול' - משום דאחילף ליה 'פיגול' ב'פסול'.
44 וזה הרבירי הכל לא מיתקף ליה - הלכך אי
45 דעה אתניהו 'דרי ודי' ולא דעה אמר 'דברי
46 הכל'.

1 **הקומץ** את המנחה כו' - משום דבעי למתני 'רבי אליעזר פוסיל' איצטרך, ולגופיה לא
2 איצטרך ומתניתין דפרק קמא (מנחות יב, א) שמעית, דקתני: לאכול דבר שדרבו לאכול
3 ולהקטיר דבר שדרבו להקטיר - חוץ למקומו פסול, חוץ לזמנו פיגול, הא לאכול דבר שאין
4 דרבו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרבו להקטיר - כשר. וליכא למימר: מידוקא לא שמעית

5 כשר, אלא דלא הוי פיגול, אבל פסול הוי. בדסוף
6 פרק קמא (שם עמוד ב) שמעית, דאפילו כשר
7 שבעתק מניה, בני האי דריק: טעמא דלאכול
8 ולהקטיר כו', ועל כרחך מידוקא דחוץ למקומו
9 שבעתק בדכשר.
10 **שאין** אכילה הקטרה מצטרפין - בסוף פרק
11 קמא (מנחות יב, ב) מוקף לך רבי ירמיה כרבי
12 אליעזר, ואבי מוקף לך כרבנן. **מדאפקיניהו**
13 דרובמא בלשון אכילה - תימה: תעב אכילת
14 מנחה לאדם, אבל (אכילה) אדם לאכילת מנחה
15 מנח' דרומאי דכבי אמר ב'הקומץ וזאת' (מנחות
16 טו, א) לזמ אוקיר תודה תודה לא אוקיר לזמ?
17 ויש למר דבפשיטה דקרא קימי שתי האכילות
18 אבשר וזב תודה שלמי. וקצת קשה, דמזה לא
19 משט רבנן מיד.

1 **לא**, ותיב רב מנשיא בר ג'א קמיה דאביי, ותיב וקא אמר משמיה דרב חסדא: אין הקטרה
2 מפגלת הקטרה. ואפילו לרבי מאיר דאמר: מפגלן בחגי מתיר - הני מילי היכא דחישב בהו
3 בשירים, דקומץ מתיר דידהו, אבל הכא דקומץ לאו מתיר דלבונה הוא - לא מצי מפגל ביה.
4 אמר ליה אבוי: עני מרי, משמיה דרב? אמר ליה: אין. אימבר נמי, אמר רב חסדא אמר רב:
5 אין הקטרה מפגלת הקטרה. אמר רב יעקב בר אידי משמיה דאביי, אף אן נמי תנינא: שחט
6 אחד מן הפכשים לאכול מנגנו למחר - הוא פיגול ותיבוי קשר, לאכול מחבירו למחר - שניהם
7 כשרין; מאי טעמא? לאו משום דכיון דלאו מתיר דידהו הוא, לא מצי מפגל ביה? - לא, התם
8 הוא דלא איקבע בחד מנא, אבל הכא דאיקבע בחד מנא - פי חד דמו. אמר רב הונא:
9 הא מילתא אבלע לי רבי חנינא, ותקילא לי כבוליה תלמודאי: הקטיר קומץ להקטיר לבונה,
10 ולבונה לאכול שירים למחר - פגול. מאי קא משמע לן? אי הקטרה מפגלת הקטרה קא
11 משמע לן - לימא: הקטיר קומץ להקטיר לבונה? אי מפגלן בחגי מתיר קא משמע לן - לימא:
12 הקטיר קומץ לאכול שירים למחר! אי תירוייהו אתא קא משמע לן - לימא: הקטיר קומץ
13 להקטיר לבונה ולאכול שירים למחר! אמר רב אדא בר אבהו: לעולם קסבר אין הקטרה
14 מפגלת הקטרה, ואין מפגלן בחגי מתיר, ושאיני הכא, דפשמ' ליה מחשבה בבולה מנחה.
15 תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא: הקטיר קומץ לאכול שירים - לדברי הכל פגול - והא
16 מפיגול פליגי - אלא אימא: לדברי הכל פסול. - ולימא: הרי זה פגול, ורבי מאיר היא! - תנא
17 'דברי הכל' אתניהו, 'פיגול' ב'פסול' מיתקף ליה, 'הרי זה' ב'דברי הכל' לא מיתקף ליה.

הדרן עלך הקומץ את המנחה

1 **הקומץ** את המנחה, לאכול דבר שאין דרבו להקטיר דבר שאין דרבו
2 להקטיר - פשר, רבי אליעזר פוסיל. לאכול דבר שדרבו לאכול ולהקטיר
3 דבר שדרבו להקטיר פחות מפיגול - פשר. לאכול בחגי וית להקטיר בחגי
4 וית - פשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין. **גמרא** אמר רבי אסי אמר רבי
5 יוחנן: מאי טעמא דרבי אליעזר? אמר קרא: 'ואם האכל יאכל מבשר ובה
6 שלמינו' - בשתי אכילות הכתוב נדרה, אחד אכילת אדם ואחד אכילת מנחה,
7 למר לך: בשם שמשחשבו באכילת אדם - כך משחשבו באכילת מנחה, וכשם
8 שמשחשבו מאכילת אדם לאכילת אדם ומאכילת מנחה לאכילת מנחה - כך
9 משחשבו מאכילת אדם למנחה ומאכילת מנחה לאדם; מאי טעמא? מדאפקיניהו
10 רחמנא להקטרה בלשון אכילה. ורבנן? האי דאפקיניהו רחמנא בלשון אכילה
11 דלא

12 כגון קומץ, אם חשב עליו למרד למנחה פוסלה, כך פוסלה
13 מחשבת

הדרן עלך הקומץ וזמא

1 **משנה** הקומץ רבה. לאכול דבר שאין דרבו
2 לאכול וזה דבר שדרבו לאכול פחות
3 מכזית בשש - דא משנה ותיירא. דהא נתן בפרק
4 קמא (מנחות יב, ב) לאכול בחגי וית ולהקטיר
5 חצי וית כשר. אלא לרבי אליעזר איצטרך, דאף
6 על גב דבפסול רבי אליעזר מוחשבה של כדבריו.
7 דגור אטו כדרכו פסול מדרבנן, הכא רבנן -
8 פחות מכזית אטו כזית. **גמרא** בשם שחמטין
9 מאכילת אדם לאדם ומאכילת מנחה למנחה -
10 כשם שפוסלת מחשבתו בדרב אכילת אדם, כגון
11 שירים אם חשב עליון לאדם למרד.

12 מאכילת מנחה

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף יח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רמא רש"י

משום דחישב במדיד דלאו ארוחיה, אבל בלתיח דברי הכל פסולה. נזירה – דמחשב
 2 להניח מקצת דמו אוכל כל דמו. וכל דמו פסולא דאורייתא הוא, כדמפרש במסכת ובזבחים
 3 בפרק "כל הפסולין" (לו, א) תר קראי כתיבי בנותר. כל מצות מותר – לידע מיציר
 4 תלמודי וליסאל ספקותי. למצות מותרו – ללמוד ולמצות מה שרבי אלעזר חכם ממני.

וזהו הכי – וסוף לרבי אלעזר, וספרו ונסח
 5 ארו: וסבורו בחילוט עד שתיגעו לחלבה ואת
 6 של ובזבחי. לשון ארו: וזהו הכי ליתקם כל מה
 7 שרבי אלעזר מלמדו, עד שתיגעו לחלבה אחרו.
 8 צדנה פניו – מחמת שפלותו שלא ביוונה
 9 שמועתינו – כלומר, דלא סליק לך אליבא
 10 הדינבלתא כל דאמר לך עד השתא. רבי חו –
 11 כותב וכוונה, אלא משום הכי צדנה פני השתא.
 12 שרבי יודיה פסול שנה לי, ולא מצאני – הייתי
 13 מתיירא שנא שכתבי. הא מפני – "הא" משמע
 14 לשון טעם, כלומר, הרי מפני שרבי יודיה בני
 15 של רבי אלעזר, ורבי אלעזר תלמידו של רבי
 16 אלעזר, כדאמרין במסכת סוכה בפרק "הישן"
 17 (כו, ב) מה מעשה ברבי אלעזר שהלך להקביל פני
 18 רבי אלעזר בו, שנה לך משנת רבי אלעזר –
 19 ולא שהלכה בן, אלא בחיבה היתה עליו ושנאה
 20 לך. ואי סלקא דעתך רבי יודיה דברי הכל
 21 פסולה אתניהי – לרבי יוסף דבבלי, אמר
 22 "החזרת לי אבידיה" וזהו אמר רבי אלעזר בן
 23 שמעון כרבי יודיהו וקשיא למאן דאמר לעיל:
 24 רבי יודיה ברר להניח דברי הכל פסול.

אלא מאי – אתניהי רבי יודיה, כשר לרבנן ורבי
 25 אבא אמר בן מאי "הא מפני", דמשמע
 26 מפני שחיבה עליו שנאה, ולא שהלכה בן
 27 הייתה? הא אנו בני דברי רבי אלעזר בן שמעון
 28 מנשנה לא יצא – היינו יציקה אחרונה
 29 דבחיולה נותן שמן בכלי ואחר כך סולת,
 30 וביולב, וחרור ורצק שמן, ורבי מפרש בפרק "אלו"
 31 מנחות נקמדות' (מנחות עד, ב) (לא יצק) לא
 32 דבחיולה נותן שמן בכלי ואחר כך סולת,
 33 וביולב, וחרור ורצק שמן, ורבי מפרש בפרק "אלו"
 34 מנחות נקמדות' (מנחות עד, ב) (לא יצק) לא
 35 בלל בשר – וכגון שתן כל חלוג בנותן דראשון
 36 שהוא קודם לפתויה. דאי חרס מנחה, אמרו
 37 בפרק גמא (שם יא), פסולה. לא פתח –
 38 שנאמרו: "פתוח ארוחה פתוח". ואף על גב
 39 דבמנחת מתבת הוא דתיכב – הוא הדין לכל
 40 המנחות הנאפות תחילה. כגון מנחת ומירשת
 41 ובמנחה, שביולב נותן פתח, ומנחה לפתוח
 42 כולן ואחר כך קומץ, וזהו אמר לא פתח אלא רבי
 43 קמיניה – כשר, כדאמרין ביאלו מנחות' (שם)
 44 לא הניח – בנחת (חזקא) (העומרין וקבאות
 45 הדשנות ופתוח בפרק "כל המנחות" (שם יא)
 46 א, לא הניח – בקרן דרומית מערבית, כדמפרש
 47 בשיעורא. פתחה – לאחר אפייתן פתוחן
 48 וקומצת, כדמפרש ביאלו מנחות' (שם עד, א)
 49 ופתוח מרובת גדולות יותר מרין מפרש
 50 ביאלו מנחות נקמדות' (שם עד, ב) מנחה
 51 ישראל כופל אחד לשנים ושנים לארבע, ולא
 52 משנה – פתוח ושניה משיחה דכתיבי: "ויקח" מצות משהים בשמן" (ויקרא ו),
 53 (שם, ב) כל מקום שהחזיר ושנה הכתוב בתורת מנחה – אינו אלא לעכב. אי, נמי, דכתיבי (ויקרא ב): "ויקח עליה שמן מנחה היא" – היא מנחה ולא שאל יצק מנחה, דכל "היא"
 54 עיכובא. ואף על גב דדרשין ליה ביאלו מנחות' (שם עד, ב) למעוטי מנחת מאפה מיציקה, שמעוטי נמי עיכובא מניה.

גזירה מקצת דמו כו' – תימה! בלשונות מדמו נמי גנור אטו כל דמו! רש לומר: לשות כל
 1 דמו נמי לא משתמע שלא יעשה זריקה בלל, אלא אחר זריקה שותה. ואם תאמר:
 2 לאכול אמאי מודים? ליגורו אטו כל אימורים דהוי פסולא דאורייתא! ורש לומר: דהדיא נמי
 3 אפשר באבילה לאחר שהעלן ומשלה חן האור, שאינם אלא עליון בעלמא, ולא דמי
 4 לנתן דמשמע שלא יעשה זריקה בלל. ועוד,

באימורים לא מיפסול ויבואו את לא הוקטרו.
 5 ומיהו, בעל מנת להניח אימורין למחר או
 6 להצניאם לחוץ היה פסול רבי יודיה. כדתנן
 7 בזבחים בפרק "כל הפסולין" (לו, ב), ושנא טעמא
 8 משום דגור להניח כל האימורים אטו להניח כל
 9 דמו. עך אחת – במגילת תהרים דרבינו יסוס
 10 גרס "עד לאחור", פירוש: עד מאר, כדמורגומין
 11 "מאר" – לדחא. ורש מפרשים: עד אחת – עד
 12 הנפש שנקראת "יודיה". והשתא משמע הבא
 13 שרבי גמור הרבה מרוב אלעזר
 14 כן שנוטו וקשה, דבסוף "הירלי" (במנחת פני א),
 15 אמר רבי: שהלכתי ללמוד תורה אצל רבי
 16 אלעזר בן שמעון, חברו עלי תלמודי כתרנגולין
 17 של בית בוקיא, ולא הניחו לי ללמוד אלא רבי
 18 אחד ממשנתיו ושנא מעשה זו היה אחר כך.
 19 תדע, דהם קאמר' ללמודו תורה, והבא קאמר
 20 'למצות מדרותי'. אלא לעולם דברי הכל פסול
 21 אתניהי – לפי מסקנא זו לא נבכל להוכיח לשום
 22 גנא אמר שמואל: רבי אלעזר, תימה, דפרקי שני
 23 דבזבחים (כו, ב) וכן: השוואת את הבת לבלב בית
 24 מעור שתחת האילה למחר – פיגול וחיובין עליו
 25 כרת. ואמרין בגמרא: סבורה דעור האילה
 26 כאליה דמי, וקח משום מאבילת מובה לארם.
 27 אמר שמואל: לא מיני – רבי אלעזר בן דאמא:
 28 מחשבין מאבילת ארם כו'! וכוון כן קשיא מרבי
 29 יוחנן דרעילי, דמפרש טעמא דרבי אלעזר מקרא:
 30 ושנא לית ליה מסקנא דבא, ועוד יש לתרץ,
 31 וקשה שמואל דלכודלו תנאי הוי פיגול,
 32 והשולש מחלוקת – בלתיחא אבל ביהוה
 33 פיגול, בין לתנא קמא בין לרבי אלעזר, אבל לרבי
 34 יוחנן לא נבכל למרן. כן דהא כוונא מילתא קאמר
 35 רבי יודיה דרמיה רבי אלעזר שני אגון כרת,
 36 ואין שני דבריו של רבי יוחנן וביולב להתקיים,
 37 שערץ למצוא שני תנאים אליבא דרבי אלעזר,
 38 ופסול דחור מפגל, ולמאי דאמרינן: "דברי הכל
 39 פסול אתניהי, לא משנה להו. לא מלח ולא
 40 ותיק ולא הניש – לא דקיק בסדר, דתנופה
 41 קודמת למליחה, כדתנא סוטה (ט, א) ותיק
 42 והניש קומץ מליח הקטיר. ועוד אמרין בגמרא
 43 לקמן (כ, א) דאין לומר: לא מלח כולן אלא זו, וכי
 44 תעלה על דעתך שור קרב אצל מובה וחינו
 45 משום שהיתה ומליחה אחר תנופה הובשה.
 46 כי

ורבי יודיה סבר: בהנך פליגי, להניח – דרבי הכל
 1 פסול, מאי טעמא? גזירה מקצת דמו אטו כל דמו; וכל
 2 דמו פסולא דאורייתא, דתניא, אמר להם רבי יודיה:
 3 אי אתם מודים לי שאם הניחו למחר שפסול? הישב
 4 להניחו למחר נמי פסול. ואתא רבי אלעזר למימר: אף
 5 בזו רבי אלעזר פוסל ויחכים מכשריו. וסבר רבי
 6 יודיה: להניח קדמו למחר דברי הכל פסול? והתניא,
 7 אמר רבי: כשהלכתי למצות מדרותי אצל רבי אלעזר בן
 8 שמעון, ואמר לה: למצות מדרותי רש לרבי אלעזר בן
 9 שמעון, מצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו, והיה חביב לו
 10 ביותר עד לאחת, אמר לו: רבי, השוואת את הבת להניח
 11 קדמו למחר, מהו? אמר לו: פשר; ערבית – אמר לו:
 12 פשר; שחרית – אמר לו: פשר; צהרים – אמר לו: פשר;
 13 מנחה – אמר לו: פשר. אלא שרבי אלעזר פוסל. צהוב לו
 14 פניו של יוסף הבבלי. אמר לו: יוסף, כמדומה אני שרבי
 15 כיווננו שמועתינו עד עתה! אמר לו: רבי, הן! אלא שרבי
 16 יודיה פסול שנה לי, והוריתי על כל תלמידיו ובקשתי
 17 לי חבר ולא מצאתי, עקשיו ששנית לי פסול החזרת
 18 לי אבידתי. ולגו עניו דמעוות של רבי אלעזר בן שמעון,
 19 אמר: אשתיכם תלמודי חכמים שדרבי תורה חביבין
 20 לעולם ביותם! קרא עליו חמקרא יהוה: "מה אהבתי
 21 תורתך כל היום היו שוחתי" וגו', אמר מפני יודיה
 22 בגו של רבי אלעזר ורבי אלעזר תלמידו של רבי אלעזר,
 23 לפיכך שנה לך משנת רבי אלעזר. ואי סלקא דעתך
 24 דרבי הכל פסול אתניהי, מאי "החזרת לי אבידתי"?
 25 אוהו פלוגתא קאמר ליהו – אלא מאי? פשר, ורבי
 26 אלעזר פסול פוסל אתניהי? אי הכי, מאי "הא מפני"
 27 פלוגתא? אנו נמי פלוגתא קא מתנינן! אלא, לעולם
 28 דרבי הכל פסול אתניהי, ומאי "החזרת לי אבידתי" –
 29 דרדר ליה מיהא שום פסלות בעולם. משננה לא יצק,
 30 לא בלל, אלא פתח, ולא מלח, ולא הניח, ולא הניש,
 31 או שפתחן פתחן מרובות ולא משחין – כשרה. גמרא!
 32 מאי לא יצק? אלא אילמא לא יצק כול – עיכובא כתב
 33 בת! אלא, לא יצק בהן אלא זו; אי הכי, לא בלל נמי
 34 – לא בלל בהן אלא זו, הא לא בלל כול – פסולה.
 35 והתני:

גמרא עיכובא כתיב בה – דהא נאמר יציקה מנחת הסולת, ונשנית במנחת מחבת, ואמרין לקמן
 (שם, ב) כל מקום שהחזיר ושנה הכתוב בתורת מנחה – אינו אלא לעכב. אי, נמי, דכתיבי (ויקרא ב): "ויקח עליה שמן מנחה היא" – היא מנחה ולא שאל יצק מנחה, דכל "היא"
 עיכובא. ואף על גב דדרשין ליה ביאלו מנחות' (שם עד, ב) למעוטי מנחת מאפה מיציקה, שמעוטי נמי עיכובא מניה.

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף יט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" רמ"ה רש"י

במקרא נדרש לפניו ולאחריו קא מפילגן — ואם תאמר: מנלן דרביהו פליגי דילמא טעמא דרבנן כדאסיקא בפירק קמא (מנחות י, א) ופרק שני דרובים (כר, ב) לכל מקום שנאמר אצבע או כהונה אלא אית מין, ורבי שמעון בעי תרתי: ויש לומר: ולשון הכריתא נאמרה אצבע ב' זלקי? והלא ב' זנות? ור' אבא אמר: וי"ו וזבחה מוסף על ענין ראשון — וזכי תמא: וי"ו ד' זנות? וי"א נמי אמר: ולמד בקבלה תנומה

התנינן - מקרא נדרש לפניו ולאחריו. וסבר רבי שמעון
מקרא נדרש לפניו ולאחריו והתניא: "זלקת הפתח פתח
 החקוקת באצבעו ונתן על קרנת המזבחת", "באצבעו זלקת" -
 מלמד שלא תהא קבלה אלא בזמין, "באצבעו ונתן" - מלמד
 שלא תהא נתינה אלא בזמין. אמר רבי שמעון: וכן נאמר
 ד' בקבלת? הואיל ולא נאמר ד' בקבלה, קיבל בשמאל -
פשה; ואמר אבי: במקרא נדרש לפני ולאחריו קא מפילגן,
 ורבי שמעון סבר: לאחריו נדרש לפניו אין נדרש! קלא ליתני
 טעמא דרבי שמעון: "והזבחה" - וי"ו מוסף על ענין ראשון.
וסבר רבי שמעון: וי"ו מוסף על ענין ראשון? אלא מקשה,
דכתיב: "וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר... וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶרֶץ הַכְּנָעַנִים
 אֶת הַדָּם וְרוּקוֹ אֶת הַדָּם" - מִקְבֶּלֶת וְאִיךָ מִצֹּת כְּהוֹנָה,
 מִלְמַד עַל שְׁחִיטָה שְׁשֻׁרָה בְּזֶרֶן; אִי לְרַבִּי שְׁמַעוֹן וי"ו מוֹסֵף
 עַל עֲנֵן רֵאשׁוֹן, שְׁחִיטָה הֵב גַּםי בְּזֶרֶן תְּהֵא פְסוּלֵהוּ - שְׁאֵנִי
 הַחֵם, דְּאִמַר קְרֵא: "וְסִקְמָן... וְשַׁחַט", מַה סְמִיכָה בְּזֶרֶם -
 אִף שְׁחִיטָה בְּזֶרֶם. אִי מַה סְמִיכָה בְּעֵלְמִים, אִף שְׁחִיטָה
 דְּעִירָךְ פְּסוּלָה אִי בְּעֵאֵר עֵלְמִים, שְׁחִיטָה דְּלֵאָא עִירָךְ פְּסוּלָה
 לֹא קִי שְׁנָן? וְכִי תִמְא, אִין דְּנֵן אֶפְשָׁר מִשְׁתָּא אֶפְשָׁר - גַּלִּי
רַחֲמָנָא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: "וְשַׁחַט אֶת פֶּר הַחֹטֵאת אֶשֶׁר לוֹ" -
 מִפְּלַל דְּשְׁחִיטָה בְּעֵלְמֵא לֹא בְּעֵינֵי פְעִלִים. אִמַר רַבִּי: כִּל מְקוֹם
שְׁאֵמַר תּוֹרַת וְחֻקָּה - אִינוּ אֵלָא לְעֵבֵב. קָא שְׁלָקָא דְעִתִּין
תְּרִיתֵי עֲנֵיא, פְּדֻכְתִּיב: "זאת חקת התורה"; (סוֹמֵן: נתי"ץ
 יקמ"ל) וְתֵרִי זִוִּי דְלֵא פְתִיבָא בִיה אֵלָא תּוֹרַת, וְאִמַר רַבִּי:
 תְּנַפְחָא כְּהוּי מַעֲבָדָא - שְׁאֵנִי הַחֵם, כִּיִּן דְכְתִיב: "כֹּה עֲשֵׂה"
כִּמְאֵן דְכְתִיבָא בְהוּ חֻקָּה דְמִי. הִרִי תּוֹרַת דְלֵא פְתִיבָא בִיה
אֵלָא תּוֹרַת, וְהֵנָּן: אֲרַבְעָה שְׁפּוֹתָהּ מַעֲבָדִין אֶת אֶת הָאֵל
שְׁאֵנִי תּוֹרַת אֲרַבְעָה מִיִּזֵּר, דְכְתִיב: "עַל זֶבַח הַתּוֹרֶת לְשִׁמּוֹן,
 וְאִמַר רַבִּי: שְׁלִמּוֹן" - לְרֹבֹת שְׁלִמּוֹן נִזְרִי. וְהִרִי תּוֹרַת דְלֵא
 כְּתִיב בִיה אֵלָא תּוֹרַת, וְהֵנָּן: אֲרַבְעָה מִיִּזֵּר שְׁפּוֹתָהּ מַעֲבָדִין
זֶה אֶת זֶה! - שְׁאֵנִי הַחֵם, כִּיִּן דְכְתִיב: "זאת תורת התורה
 מִצְוָתָה" כִּמְאֵן דְכְתִיב בִיה חֻקָּה דְמִי. וְתֵרִי יוֹם הַכִּפּוּרִים
 דְלֵא פְתִיב בִיה אֵלָא חֻקָּה, וְהֵנָּן: שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים
מַעֲבָדִין זֶה אֶת זֶה! אֵלָא אוֹ תּוֹרַת אוֹ חֻקָּה. - וְתֵרִי שְׁאֵר
קְרֹנְתָהּ דְכְתִיב בְהוּ תּוֹרַת, וְלֹא מַעֲבָדִין! תּוֹרַת עֲנֵיא חֻקָּה,
וְחֻקָּה לֹא עֲנֵיא תּוֹרַת. - וְהֵא תּוֹרַת וְחֻקָּה קָא אִמַר! - הֵבִי
 גַּרֶש

מקרא - ה"בחן", נדרש לפניו - ו"לזקק", ולאחריו - ו"קמץ משם באצבע". זלקת - זלקת (קבלה) הוכחן כדום השואל באצבע נתן על קרנות? וגי' אלא בימין - דכל מקום שנאמר אצבע וכדונה אינה אלא מין, נתינה - מתנת הקין דרמזת: וכי נאמתי די - כלומר: וכי נאמרה אצבע ב' זלקי? והלא ב' זנות? ור' אבא אמר: וי"ו וזבחה מוסף על ענין ראשון - וזכי תמא: וי"ו ד' זנות? וי"א נמי אמר: ולמד בקבלה תנומה
 תרין: ליבא למימרה ה"ב, ראימיה ונתן באצבע? -
 ותי מנירה זלקת? מונחת? ביו"ו מוסף על ענין
 ראשון, אבל השתא? באצבע? ופסקי הענין, וגי'
 מה שמעתי - לרבי שמעון פירק: וחסידו דר' ראש
 קרבני - אלמא סמיכה בבעלים, אף שהטת
 בעלים ולא אצברי זיקה לא בעינן בעלים,
 דכזן ורק אצברי - מניחה: לא אצברי - ובעלים
 בבעלים, דכתיב: "ורוק בני אהרן" - נזיר - כתיב
 בה: "זאת תורת זבחי אשר יזרו" (מנבחן ב, א)
 תורה כתיב - ודכתיב: "נתן על כפי הזבוח" -
 לעבב מתיבס: ותיבס: "ורוק" - אף על פי דלא
 מעבבא בעלמא, כדאמרין בשמנתא קמייתא
 ומסתת ימא (א, א) שאם שאם להנפה שרי
 מזה אצבע עליו הכתוב באילו לא כפר, וכפה,
 כן יקשה - על עזרת נזרו. תורה - כתיב בה: "זאת
 תורת זבחי השלמים" וגו' אם על תורה קריבני? וגי'
 זבחה - אצבעה מינין - חמץ חלות ורקק
 וירוקה, בפירק התורה (מנחות עג, א) - שלמי -
 על זבח תורת שלמי - לרבות שלמי נזיר
 לעשה קבין ורשמינות (לרביעי עתה) (מנחות
 בתראה) (בפירק התורה עג, א) אצבע
 שבמזוזה - עץ ארז וישו תולעת ואובב וצפרים,
 תורה - משמע עיובבא, כ"ס הפפרים - כתיב
 וזבחה לכם לחקת עולם חודש השביעי - וגי'
 כדאמר ר' תומ', אשר קרבנת כתיב בתורה -
 זאת התורה לעלה למזבח? וגי' (יקרא י, ו) ולא
 מעבבא - דאמר פרק קמא (מנחות ד, א) באשם
 עליו עצמו שלא דוקטורו איתוויזי כשה, בפירק
 כתיב: "זאת תורת המנחה הקרב" וגי' (ויקרא ו)
 וזבחה הנשה, נתן; לא הוויש כפי הדין
 דהויק קאמר - משמע תרתיב כתיב בתורה -
 מנחה כתיבא חוקה - כל זבוב בני אהרן ימלא כס
 שלם" (וי' (יקרא ו), שהוויזי הבית - כ"צ' את
 אהרן, כה שכתב אמור ב'יקרא', אינו אלא
 דכתיב: **אמאלה כתיבא** - ולתקב לאי בעלמא
 אהא. **את השנים** - ואבולחו במקום קודש כי
 קרא קדיש הוא לו מאשה די חן שלם" וגי'
 (ויקרא ד), ושאיני יתוב - גבי מנחה לחבי לא
 ויהא עזמא שלא דוקטורו איתוויזי כשה, בפירק
 ומשנתה. מנמיצ למנחה מנשה ומשקין וכתבי
 מנשה ומשנתה - שמע מנשה דהכי באשם
 שלם ושנתה שלם, שאם חסר כל שנתה פסול
 ומדאיצטרך למכתב לחבי, שמע מנחה "חוקה"
 דידה לאו חוקה.

קאמר: אף על גב דכתיב תורה, אי פתיבא חוקה - אי, ואי לא - לא. - והרי מנחה דכתיב בה חוקה,
 ואמר רבי, כל מקום שהתורה כתובה בתורה מנחה אינו אלא לעבב; החזיר - אין, לא החזיר - לא! -
 שאני רב, דכי פתיבא חוקה - אמאלה כתיבא. - והרי לום הפנים, דכי פתיבא חוקה אמאלה כתיבא; ו
 וְהֵנָּן שְׁנֵי קְרֹנִים מַעֲבָדִין זֶה אֶת זֶה, שְׁנֵי כְּוִיבִין מַעֲבָדִין זֶה אֶת זֶה, הַפְּדוּרִין וְהַכְּוִיבִין מַעֲבָדִין זֶה אֶת זֶה
 אֵלָא, כִּל חֻקָּה דְכְתִיבָא אֵיכִילָה - אֵיכִילָה מִלְחָא פְתִיבָא; שְׁאֵנִי הַחֵם, דְּאִמַר קְרֵא: "כֹּה עֲשֵׂה מִלְּמַנְהָ"
 גַּרֶש

דאמרין שיהי מצוה בשאר קרבנות. מעבבא בנזיר. **אמל** - מר שלמי לרבות שלמי נזיר - לכמן אירא בפירק התורה (ד, טז). **תורה** - כתיבא חוקה וזיקה לא בעיא תורה - אמור רבינו אמ, לכל מקום שרשית חוקה עיובבא - אלא ממשמטא. אלא מנורה שלמי לפניו כל ברירה שני דרובים (ד, טז). דאמרין: אשכחן מחסור בגדים, פירוש: דאם עבר חילל, שותוין ימי מנל? חוקה חוקה. מחסור בגדים, ומעבב כדיליקהוה לעל - אף שותוין ימי לעבב. ואם משמטא וזאת, למלך למלך גזרה הוויש ומזה, מתקרא ראי אלהיני עלמתי בשמנתא ומשנתא. ודעה הווי חוקה וזיקה. **חוקה** לא בעיא תורה - ואם תאמר: ותורה למאי אתא? דכדאי גונא פירק בפירק קמא (מנחות י, א) גבי אצבע לא בעיא כהונה, דפירק: אלא כהן למנה ליש ויש לומר: תורה אתא לשום דרשה. ורש"י: הים דאמר קרא מנשה ומשנתה - פירש בקמטורס: מנמיצ למכתב מנשה ומשקין וכתב מנשה ומשנתה - שמע מנחה ה"ב אמר ר' תומא: מנשה שלם, משנתה שלם.

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף כ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
רש"י

1 בריה אמורה במלה – שלא תפסוק ומקובלת. בין לרבי יהודה בין לרבי שמעון ליבא
2 מדי אלא משמעות דרשין. וב – דאמר החזירה אין לא החזירה לא. כחנא דיון
3 סבירא ליה, דאמר: לא מלח הקומץ – כשה. שור קרב לגבי מוכה – דמליחת קומץ
4 בראשו של מוכה היא. כדאמר בשמעתא מנחות כז: ב: בראשו של מוכה, ששם
5 מוליחת את הקומץ, וצעים – נקרא קרבן,
6 שאמרה: והגדולת הפלגו על קרבן הציצים!
7 (נתימה א) ודם איקר קרבן, שהיו עקר כל
8 חובת אחרים באין לא חובה – שצריכה
9 עצים להקטרה. אף כל – אביתא בעיני
10 טענין מלח, יצאו עצים ודם. קומץ דמנחה
11 מתידי שריים, ודם מתידי אימורין למנחה ובשר
12 להכניס. אי מה מנחה מיוחדת שמטרת –
13 הכי פריה או אימא, דא דהכי מוקבלין
14 דדמי ליה כהאי עד שאחרים באין חובה להן
15 – חרבי נמי – דא דדמי לה לאידך גיסא ליה?
16 עד דמתידי כמותה, ואף כל עולי מנחות
17 הוא דאמא, ולא דמי לה במדי? תלמוד לומר
18 במישטא אחריתא למעטי עד דמתידי כמותה
19 ולרבי דאחרים באין חובה להו אתא. וליבא
20 פלרשי (איפכא): אביא עלי שמתידי ואוציא את
21 אלו שאין מתידין, דאם כן למה לי למימר:
22 "מעל מנחתך?" נימא (אי נמי) כדאמרינן אשכנז
23 מסתברא ויהי הוה עלי למלף שכן קומץ
24 טמיא סימן, הלכך, על כרחך כולו הוה בעי
25 לרבינו ותי חרד עד, להכי אינטרך מיטע
26 למעטי חד מיניהו. כולא – גם השירים.
27 תלמוד לומר קרבן – קומץ, וזכר קרבן מנחתך
28 (והקרא ב) בפני עצמה – כגון האומר "הרי עלי
29 לבונה", דאמר פירק דרי עלי שערך (מנחות
30 ק, ב) לא יפחות מן הקומץ. מנחת כתיבם
31 – מנחת דברותיהם, וכלל הוא. כוון שאין
32 היתוקן קדשי קדשים – ובחי שלמי צבור,
33 הדיינו כבשי עזרת. קדשי קדשים נתיחו ואם
34 על גב דשלמים ק"ו, דאז אק נאכלין אלא אם
35 זולתה, כדאמרינן ביאורו מקומן (ובחיים נה
36 ב) ובחי שלמי צבור ואשמות בו, והא אמרת
37 (ליה) מה מנחה מיוחדת שאחרים באין ב?
38 – והתנחם אידידיא לבונה וכולוהו דרובין
39 עצים, ויעל כל קרבנין תו למח ליה? הכי
40 קאמר – האי פירי? אין לי אלא קומץ, וזה
41 קא פריך אימא לא דרשי כדרשת 'מה מנחה
42 מיוחדת, אלא בכלל הפרט דרשין: "קרבן"
43 ראשון – כלל, "מנחתך" – פרט. מנחה אין
44 מדי אחריתא נל – והיני דפריך: אין לי אלא
45 קומץ, מנח כולוהו אחריתא הוה אבר על כל
46 קרבנין תקריב פלח – דא נמי דרשי כלל
47 הפרט – ואיתרבו כולוהו, ויעל כל קרבנין? הוה
48 וכלל, כלל הפרט וכלוהו אי אתא הוה אלא כוון
49 הפרט, ועל כרחך הדינין למילתא קשיאתא.
50 כל ל"ב שאחרים באין לה חובה, ואיתרבו להו
51 כל הני. כל צעים – אף כל הצריכים
52 עצים טענין מלח ומייתר דם דאיבא נכסים
53 – יין ושמן באין לחובה לזבת אבילה –
54 אישורים. ושתיה – יין, איתרבו – לעיזרן דם אתו, והכי אורחא: לאור כפרת דם כשפר על הטטא, בא היין המשמח אלהם וגושים, ומה שתכפר חטאו שמת.
55 אלא – להכי לא איתרבו, דם אף על גב דתסכים באין לה חובה – לא דמו ללבנה ובחאה לו חובה למנחה, דלבנה בלחיה חובה בכלל אתו, ותסכי אין
56 באין עד הים בכלל אתו, ארמיא צעדין מעל מנחתך – לאמא אי לא מעשה קרא – הוה אמינא דעקן מלח, משום דדמי למנחה חרד, שמתדי
57 כמותה, ככלל דהך כולוהו ולא מעשיתו קרא – חרד עד אתה, כיון דדמו חרד עד דאחרים באין לה חובה – אעתינן טענין מלח. אישים – על האש שחיפה,
58 למעטי דם שאני ושמה – בחוץ כמותה – דכל מלח הקטרת אבריו בעורה. אבל דם פעמים שעבודותיו בפנים, וכן תבדיל על הפחרכו, מנחה ואבריו אישים
59 שמשו נהר, וטומאה – אם אכלו מנמתה הנקף, אפילו קומץ מתידי ואתו ויש בו משום נהר, וטמא, וליקף לה (בדקום חם, מה שאמר) דם
60 מקדשים, ומעילה, וברם ליבא מדי, כדמפרש במסכת קומץ פירק "הוציא לו" (ס, א): תלתא קראי כתיבי בדם, וזה למעטי מנחה, וחד טומאה, וחד מעמילה.

רמב"ם

1 **אימא** מה הפרט מפורש שאחרים באים חובה להו וגם מותר – פירוש: ונימא כללא קמא
2 דוקא. אי נמי, אפילו למאן דאמר כללא בתרא דוקא – בענין שני צדדין, כדמוכח
3 בריש 'בכל מעשרין' (ערוכין כז, א). ונריך עיון פירק "שלושה מינין" (גיר לה, ב). ושמא יש
4 מקומות שנים ושלושה מקומות אל חשיבי ליה להתלמוד אלא בחד צד.
5 **מדיא צעדין** מעל מנחתו ככלל דהך
6 כולוהו מייתו בחד צד –
7 פירוש: כמו דם, ולית ליה אלא חד צד. ובסמך
8 מנחה צדדין דרבה, ברם לא חשיבי לה תך
9 צדדין. וזה דקתני בבביתא: אביא דם, ומיטעני
10 לישנא דאי לא כתיב 'מעל מנחתך' הייתי מרבה
11 דם, וארבה הייתי מנריך שני צדדין כדמוכח
12 הכא – התנא נקט הקטת שכן דהוה ראי לדרוש,
13 והתלמוד טועה כאן להעשות דרבעי שני צדדין,
14 והמנריך מוכיח לו מתוך הפסוק דמנח נפש סו
15 בחד צד. ו**אימא** מעל מנחתו ולא מעל אברך
16 פירוש: באברים ליבא אלא חד צד – שאחרים
17 באים חובה, וברם חד צד – שמתידי כמותה, ומה
18 ראת לדחות אברים ולמעט דם? אימא איפכא
19 **שכבו** אחרים באין חובה להו כו' – כחוב כספרים
20 סימן "אשכנז טמיא" וכן התלמוד מפורש
21 אלף אחרונה. ומפרש רבינו תם: אוכל כמותה,
22 שגילתו למלח אוכלין, ולפי שאין זה קולא
23 וחזמא, לא חש התלמוד לפרש.
ארברה

1 **ברית אמונה במלח**, דברי רבי יהודה. **רבי שמעון**
2 **אומר: נאמר כאן 'ברית מלח עולם הוא', ונאמר**
3 **להלן 'ברית ברית עולם', בשם שאי אפשר לקרבנות**
4 **בלא חובה – קף אי אפשר לקרבנות בלא מלח!**
5 **אמר רב יוסף: רב פתנא דיון סבירא ליה, דאמר:**
6 **לא מלח – כשה. אמר ליה אפי: אי הכי, לא יצק**
7 **נמו – לא יצק פלל? אלא, לא יצק פהו אלא ור?**
8 **הכא נמי – לא מלח פהו אלא ור! אמר ליה: וכו'**
9 **מעילה על דתקף שור קרב לגבי מנחה? ואי בעית**
10 **אימא: כיון דקתיבא ביה ברית, כמאן דתנא ביה**
11 **קרא דמיא. וילן תנא ביה קרא? והקתיב: 'וכל קרבן**
12 **מנחתך במלח תמלח!'** – תהוא מופיע ליה לקדתינא:
13 **אילו נאמר קרבן במלח, שומע אני אפילו עצים**
14 **ודם שנקראו קרבין? תלמוד לומר: מנחה, מה מנחה**
15 **מיוחדת שאחרים באין חובה לה – אף כל שאחרים**
16 **באין חובה לה. אי מה מנחה מיוחדת שמתרת – אף**
17 **כל שמתידי, אביא דם שמתיר! תלמוד לומר: 'מעל מנחתך',**
18 **ואין מעל דמך. וכול תהא**
19 **מנחה בוקה טעונה מלח? תלמוד לומר: 'קרבן' – קרבן טעון מלח, ואין מנחה בוקה טעונה**
20 **מלח. ואין לי אלא קומץ מנחה, מנחן לרבות את הלבונה? מרבה אני את הלבונה שכן**
21 **באה עמה בקלי אחר, מנחן לרבות את הלבונה הפאה בפני עצמה, ללבונה הפאה בביוכו,**
22 **והקטבת? מנחת בהנים, ומנחת פהו משיה, ומנחת פהו נכסים, ואימורין חטאת, ואימורין אשם,**
23 **ואימורין קדשי קדשים, ואימורין קדשים קלים, ואברי עולה, ועולת העוף, מנחן? תלמוד לומר:**
24 **'על כל קרבנדך מקריב מלח'. אמר מר: אין לי אלא קומץ מנחה, מנחן לרבות את הלבונה?**
25 **מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד. והא אמרת: מה מנחה מיוחדת שאחרים**
26 **באין חובה לה! – הכי קאמר, אימא: קרבן – קלל, ומנחה – פרט; קלל ופרט – אין בכלל**
27 **אלא מה שפרט, מנחה – אין, מדי אחריתא – לא! הדר אמר: 'על כל קרבנדך' – הוה**
28 **וכלל; קלל ופרט וכלל – אי אתה דן אלא פעין הפרט, מה הפרט מפורש שאחרים באין**
29 **חובה לה, אף כל שאחרים באין חובה לה. אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו? עצים, אף**
30 **כל – עצים. אימא: אחרים דבאין חובה לה ניהו – לבונה, ואייתו דם, דאיבא נכסים! –**
31 **נכסים בהדי אימורין הוא דאתה, מאי טעמא? אביא ושתיה. – אדרבה, כפרה ושמה!**
32 **אלא לבונה באה עמה בקלי אחד, אבל עצים, אבל עיני דמתכשרא בהו מנחה – הכי**
33 **מתכשרא בהו פהוהו קרבנות. ואימא: מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומותר,**
34 **אף כל שאחרים באין חובה לה ומותר, ומאי ניהו? לבונה הפאה בביוכו, לשריא להם,**
35 **אבל מדי אחריתא לא! – מדיא צעדין 'מעל מנחתך' – ולא מעל דמך, מכלל דהך מלח פהוהו**
36 **אתו בחד צד. אמר מר: 'מעל מנחתך' – ולא מעל דמך. ואימא: 'מעל מנחתך' – ולא מעל**
37 **אברך! – מסתברא אברים הוה ליה לרבוני, שכן (אשכנז טמיא סימן) אחרים באין חובה**
38 **לה כמותה, אישים כמותה, בחוץ כמותה, נותר כמותה, טומאה כמותה, מעילה כמותה.**
39 ארברה

1 **ברית אמונה במלח**, דברי רבי יהודה. **רבי שמעון**
2 **אומר: נאמר כאן 'ברית מלח עולם הוא', ונאמר**
3 **להלן 'ברית ברית עולם', בשם שאי אפשר לקרבנות**
4 **בלא חובה – קף אי אפשר לקרבנות בלא מלח!**
5 **אמר רב יוסף: רב פתנא דיון סבירא ליה, דאמר:**
6 **לא מלח – כשה. אמר ליה אפי: אי הכי, לא יצק**
7 **נמו – לא יצק פלל? אלא, לא יצק פהו אלא ור?**
8 **הכא נמי – לא מלח פהו אלא ור! אמר ליה: וכו'**
9 **מעילה על דתקף שור קרב לגבי מנחה? ואי בעית**
10 **אימא: כיון דקתיבא ביה ברית, כמאן דתנא ביה**
11 **קרא דמיא. וילן תנא ביה קרא? והקתיב: 'וכל קרבן**
12 **מנחתך במלח תמלח!'** – תהוא מופיע ליה לקדתינא:
13 **אילו נאמר קרבן במלח, שומע אני אפילו עצים**
14 **ודם שנקראו קרבין? תלמוד לומר: מנחה, מה מנחה**
15 **מיוחדת שאחרים באין חובה לה – אף כל שאחרים**
16 **באין חובה לה. אי מה מנחה מיוחדת שמתרת – אף**
17 **כל שמתידי, אביא דם שמתיר! תלמוד לומר: 'מעל מנחתך',**
18 **ואין מעל דמך. וכול תהא**
19 **מנחה בוקה טעונה מלח? תלמוד לומר: 'קרבן' – קרבן טעון מלח, ואין מנחה בוקה טעונה**
20 **מלח. ואין לי אלא קומץ מנחה, מנחן לרבות את הלבונה? מרבה אני את הלבונה שכן**
21 **באה עמה בקלי אחר, מנחן לרבות את הלבונה הפאה בפני עצמה, ללבונה הפאה בביוכו,**
22 **והקטבת? מנחת בהנים, ומנחת פהו משיה, ומנחת פהו נכסים, ואימורין חטאת, ואימורין אשם,**
23 **ואימורין קדשי קדשים, ואימורין קדשים קלים, ואברי עולה, ועולת העוף, מנחן? תלמוד לומר:**
24 **'על כל קרבנדך מקריב מלח'. אמר מר: אין לי אלא קומץ מנחה, מנחן לרבות את הלבונה?**
25 **מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד. והא אמרת: מה מנחה מיוחדת שאחרים**
26 **באין חובה לה! – הכי קאמר, אימא: קרבן – קלל, ומנחה – פרט; קלל ופרט – אין בכלל**
27 **אלא מה שפרט, מנחה – אין, מדי אחריתא – לא! הדר אמר: 'על כל קרבנדך' – הוה**
28 **וכלל; קלל ופרט וכלל – אי אתה דן אלא פעין הפרט, מה הפרט מפורש שאחרים באין**
29 **חובה לה, אף כל שאחרים באין חובה לה. אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו? עצים, אף**
30 **כל – עצים. אימא: אחרים דבאין חובה לה ניהו – לבונה, ואייתו דם, דאיבא נכסים! –**
31 **נכסים בהדי אימורין הוא דאתה, מאי טעמא? אביא ושתיה. – אדרבה, כפרה ושמה!**
32 **אלא לבונה באה עמה בקלי אחד, אבל עצים, אבל עיני דמתכשרא בהו מנחה – הכי**
33 **מתכשרא בהו פהוהו קרבנות. ואימא: מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומותר,**
34 **אף כל שאחרים באין חובה לה ומותר, ומאי ניהו? לבונה הפאה בביוכו, לשריא להם,**
35 **אבל מדי אחריתא לא! – מדיא צעדין 'מעל מנחתך' – ולא מעל דמך, מכלל דהך מלח פהוהו**
36 **אתו בחד צד. אמר מר: 'מעל מנחתך' – ולא מעל דמך. ואימא: 'מעל מנחתך' – ולא מעל**
37 **אברך! – מסתברא אברים הוה ליה לרבוני, שכן (אשכנז טמיא סימן) אחרים באין חובה**
38 **לה כמותה, אישים כמותה, בחוץ כמותה, נותר כמותה, טומאה כמותה, מעילה כמותה.**
39 ארברה

מנחות. פרק שלישי – הקומץ רבה דף כא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"
רש"י

1 **התניא** דין אין טעון מלתו. וקפ"ח התלמוד פני – הך ברייתא. קשיא קפ"ח – דהא רבין
 2 לעיל (כ. א) כל שארשים באין לו חובה. וקפ"ח פני בדעי מלתו. ולקמן נעמד בו נמי אמרין:
 3 בראשו של מובה, ששם מולחץ הקטרס. ה"פ"ש – "מנחתך". ע"ש אין מקבלין
 4 **מוטא** – ואף על גב דבעי מעריכה מקבלין טמואה. כדאמרין בפרק שני הפסחים (לה. א):

5 **"ודבשר"** – לרבות דב"ע ולבונה, והדיא מדרבנן
 6 דאז משום חיבת הקשר. וק"א אסמכתא
 7 בעלמא, דהא ע"ש בעלמא לא מקבלין טמואה.
 8 דם בששלו – בין דרולין בין דקטריה. ואכלו –
 9 אינו עובר עליו, דהא לא חיבתה דקטריה אלא על –
 10 הדם הראוי לפרסה, ודם קדשים משבישלו לא
 11 חיו למילתיהו שפירא לא נפיק מתורת דם. ומלח חיב הוא
 12 כרותח. מהו חיבא? משווא בה משוה לפגוע
 13 בעלמא – ומשום הוהא אשדא לא נפיק מתורת
 14 דם. הקפ"ח – כמו (שמות טו) "קפאו הדומות".
 15 (קפ"ח באור) – ואכלו, חיב דם משום דא לא חלב.
 16 כהנה – דהר"א בעי שחזוהו צולמו, כ"כ ביה
 17 דם שקרש – קא סלקא דעתך ואפילו דרולין;
 18 כמן בהמאות החיצונות – הוא דקטני; הקפ"ח את
 19 הדם בחמה ואכלו חיב. והוא הדין לשל חולין.
 20 והואיל רואי לפרסה שפירא לא נפיק מתורת
 21 אינו עובר עליו בהמאות הפנימיות – כגון פירם
 22 השעיריים והעזיים. וטעמא פורש לקמן. ה"ל
 23 דאמרת: אמרין דהואיל ונכונדו ראי. דם החיב
 24 – אף על פי שאינו ראי לקרבן, ואיכא למימר
 25 דלא חיבתה תורה ברת אלא על דם הראוי
 26 לקרבן. איכא אפילו תמור, דאין קרבן בטמאין.
 27 אפילו הכי חיב חוצין – כגון בעלמא. ב"ר –
 28 שמתחיל להתייבש ולדחוק קצת, חוצין. לא
 29 ב"ר – שכשתחיל בו אצבע נמשך הולך חוט
 30 ממנו (פוסק) (פוסק) (הר"ם, באהנה – פמ"ש
 31 לקמן. פי מלח – מריס. וטעמא שובתת –
 32 שבעיניה בקיץ ובחורף, ומלח סודמית דהם
 33 משליכה לאפנה. איסוריות – סן חקיקע
 34 נעשית, ובדי ארם. ככל שהיא – בין סודמית בין
 35 אסורות. ככל מוקם – ואפילו מחוץ לארץ.
 36 סודמית דקה, אסורותיה נסה. יכול יתבוננו
 37 ותן מלח הרבה בחבן שבין – כגון – מלח ארבה.
 38 שורה על שורה. נותנת עשן (כביית) – א"ל
 39 תקריב נעשית ובמוטא – אם קרבן ציבור הוא.
 40 ואשמעתיך ומליחתן עבודה היא. ורדי שבת
 41 ולמלאה כשאר עבודתך.

1 **אפי"ק** עצים ועייל נסכים – תעש נסכים בימה מנחה מיוחדת; כו', ודם מועיל מתוך
 2 ואם תאמר: אימא אפיכא וש' לומר. דלא שייך לומר אפיכא כ"ל, דהא גבי שלא
 3 נאמר (משום) עד של מתיך הוא דאיתגריבא למיכתב "מעל מנחתך" למעוטי דם תמורכי
 4 מחוואז עד, ואילו נסכים מעשית מיני.

5 **בא"ז** עצים שאין מקבלין טמואה – פירש
 6 ה"פ, חסותם (לה. א) "ודבשר" לרבות לבונה,
 7 אסמכתא בעלמא. ואי אפשר לומר כן, בדריחא
 8 אמרין בפרק שני דרולין (לה. א) "חיבת הקש
 9 דאורייתא מהייתא קרא דרובש"ר; וכן מוכח
 10 בפרק "כל הפסולין" (ובד"ס לה. א) גבי אוכל כשר
 11 לפני זריקת תמור, דאמרין: א"ל טמואה בשר –
 12 דבר ליה לוקא. דאמר נבי: "אם טמואה לרבות
 13 עצים ולבונה כו' הוא דקרי ליה בפרק "בית
 14 שבאי" (שם שו. טו. ב), פסולא – פסולא – לאו מדרבנן
 15 קאמר רב דאורייתא. אסמכתא – פסולא בעלמא; קאמר
 16 – דלא ליה מלקות. ועוד, דהיא גופא משמע
 17 דלרבנן הוי דאורייתא, ולרבי שמעלא דאמר
 18 פסולא בעלמא. והדיא דקרי ליה "מעל" בפרק
 19 "כל שעה" (פסחים לה. א) – הכי נמי קאמר גבי
 20 מעלות: העריב שמשו אוכל בתרומה, דנפק לן
 21 מר"א פירש "העריב" (בבב"ב, לה. א) אלמא מעל
 22 דאורייתא קאמר. והא דקרי רבא: אינו עצים
 23 שאין מקבלין טמואה – בעצי עצים קאמר. ולא
 24 בעצי תמרערה. ואם תאמר: נמי לן לרבות עצים
 25 לטמואה מיהבשר, מאחר דיש ליה פרוין כן
 26 התורה אפילו בתר דרשמינו לגזירי. ומשמע
 27 בירא "דמנחות הנסכים" (מנחות קא, א) לרבנן
 28 דפליגי עליה דרבי: ולרבי דהא נהיא. ודשיב ליה
 29 קרבן גמור. ור"ל לומר: והדיא תמרי ע"ש בכל
 30 מוקם – דהיינו לרבי. וקצת קשיא: מאחר דהייבם
 31 על העצים משום טמואה, אמאי לא תני ליה
 32 בפרק שני דמעילה (ו. א), דתנן: הקומץ הולבונה
 33 והקטרות – כולם תשורו ואל תפרס בטבול ים,
 34 ודשיב עליהם משום נותר וטמא. ופירגל אין בהם?
 35 ר"ל לומר: בין לרבי בין לרבנן לא מצי עמי. ולרבנן
 36 לא מתייב אע"פ, ולרבי שני בעצם משום פיגול
 37 לאתר שנקבע. ככל ר"ל בפרק "למתיך לראם
 38 או למומת" כאיברי עלה שדם מתירן.

39 **[כאן]** בהמאות החיצונות ובאן טמואה
 40 הפנימיות – דהיינו רש"י, בדמאות
 41 הפנימיות אינו עובר עליו, וטעמא כמו שפירש

31 **ראוי בהמאות החיצונות.** אמר רב גידל אמר ר' עירי: דם, בין לח בין ביש – חוצין. מיתוניה תדמין, והדין,
 32 והדין והחלב – יבשין חוצין, לחין אין חוצין; לא קשיא: דהא דרבי, דהא דלא מרבי. "תמלח"
 33 למאי אתא? לדרבנאי: "במלח" – יכול בהמאות; תלמוד לומר: "אי תמלח", יכול במי מלח?
 34 תלמוד לומר: "במלח". "יאל תשבת מלח" – הבא מלח שאינה שובתת, ואיזו? זו מלח סודמית.
 35 ומיזן שאם לא מצא מלח סודמית שמיבי מלח איסתחוקינא? תלמוד לומר: "תקריב" – תקריב כל
 36 שהוא, תקריב מפל מוקם, תקריב ואפילו בשבת, תקריב ואפילו בטמואה. מאי "במנחה"? אמר רבה
 37 בר עולא, הכי קאמר: יכול תבוננו פה"ג מטיט. אמר ליה אבין: אי הכי, "תבוננו" מיפגע ליה! אלא
 38 אמר אבין: יכול יעשנו כבגנן. אמר ליה רבא: אי הכי, "תבוננו" מיפגע ליה! אלא אמר רבא: יכול
 39 תבוננו. מאי "במנחה"? אמר רב אשי: יכול ותן בו מעם קבינת? תלמוד לומר: "תמלח", פירגו הוא
 40 עושא? מביא האבן ונתן עליו מלח, וחזור והפוסק ונתן עליו מלח ומעלהו. אמר אבין: וכן לקריה.
 תי

קרו ע"ש עובר עליו, ומימרי אור בשלון. ומדמיית הן רבי מלח ביה הרדי, דם שבשילו דם שמלחו – משמעו כקטרס דמלח ברותה, ולא חיבתה תורה
 אלא רבי הראוי לפרסה, וכן דבשלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם. ומשמע ובהו דהם מליחה וקדשים דייני ראין נאכלי מתמת מלחן, דהא דבשלו ברותה – דהא ידעין נאכל מתמת
 מלחו, כדפרישית בפרק "כל הבשר" (שם ק"ב. א), והאסם מליחה וקדשים דרדייק הבא: הא לאו הכי הוי אמנא דם לביעי מלחו; כיון דמלחה נפקא ליה מתורת דם, דאמר ועירי דם
 שמלחו וכו', ובספרי אמרין: וכן לקריה. לפיכך מרקיב רבינו ע"ס כמאן דמליחה לקריה באין נאכל מתמת מלחו טג, ולא כמו שפירשתי: נמי שאדם מולח להרעיע, וממליח למצור עיבור,
 או כדבעי ליה לארואה. ובפרק "כל הבשר" (שם) פירשתי בני ואין נאכל מתמת מלחו. **רת"ן** בן טעם כבשה – היינו דלא חיי לאכליה בלא הודאה, כמו שבהיה מתקנת הארם. **ובן** לקריה
 41 ובספר רבינו גרשום חובן: וכן רש"י. וכן פירש רבינו הנגאל בפרק קמא דרולין (ד. א) גבי אסורה חרובת ליתא.

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

1 בלשבת המלח שם מולחים עורות קדשים - תימה: דבמסכת מדות (פרק ה משנה א)
2 דחשיב שש שלשבת שבעונה. קנהי: שלשבת המלח - ששם היו נוהגין מלח
3 לקרבן, לשבת הפרה - ששם היו מולחים עורות קדשים; לו למר. ודא דקאמר הבא ששם
4 מולחין עורות קדשים - לא דוקא. אלא כלומר: משם היו טעלין מלח למלוח עורות קדשים
5 בלשבת הפרה. והמלח אל היה נתון בלשבת
6 המלח למלח, כי אם לחציניו שם. דאא דקנהי
7 עלה במסכת מדות (שם); ששם היו נוהגין מלח
8 לקרבן - היינו כלומר הצעיר לעזר קרבנות.
9 כגון לקרבן דרב. וקשיא לפרושי' דא
10 דאם כן היתה מלח בארבעה מקומות, והבא על
11 חשיב אלא לשלח! והקמטת - ואם תאמר:
12 למה מולחין אלא הקטורת בראשו של מנחב יתר
13 משל הכבש; היתה המנחב הפנימי היה קרוב לו
14 לומר. לפי ששל הכבש היה מתלכלך בדם
15 האברים, אבל על המנחב היו מולחין דבר יש -
16 קומץ ולמנחב מנחת ומנחת כהן ששמה. וקא
17 על פי שהיו מולחין שם שלח העוף. היה מועט.
18 חולין פשיטא מאי בעו תהם - פירש בקונטרס:
19 משום דמכניס חולין לעורה. ומשנה: אף
20 על גב דאמר מר "איכלו" שיאכלו עמה חולין
21 ותרומה, ופירש בקונטרס: כלומר, חוץ לעורה
22 יאכלו חולין ותרומה, ויכניסו ויאכלו על השוכני
23 ותימה: האולא דתני ר' עזר אבילת קדשים הו'
24 ילחיה לזו מלח לקדשו ומיהו אפילו בעורה
25 מנכיסים הבלי חולין, דהנן פירש' ב"ב ה"התיר'
26 (ובחס' ע"ב). וכוון רשאין הכהנים לתת לחתוך
27 תבלי חולין ותרומה, ונפקא ליה בגמרא מדכתיב
28 "למשחה" - לגדולה. ושנא באותן תבלין פשיטא
29 שיכול ליתן מלח של קדשו, כגון כפרשים עצמן,
30 תלמוד לומר בריית מלח עלם הוא - רבינו
31 תם גרוס: "מלח בריית" כפרשית
32 לעיל (ע"ט). ב"ב כהן ששוקל אינו חוטא - לכן
33 בכורב אפילו לזים סותרים כגון כהנים, כפרשית
34 טעמא במסכת שקלים: "כל העובר על הפקדים"
35 ושבת לוי לא נפק. אבל רבן יוחנן בן זכאי ריש
36 "כל העובר" - עובר בים סוף, אף על גב דכתיב
37 בפרשת "אלה פקודי" מאת כבר ואלף ושבע
38 מאות וחמשים - היינו לתרומת האזנים. ודלש
39 תרומתו דהו כדמפרש בקונטרס בפרשת "כי
40 תשא", אבל באותה של האזנים אל היה שבת לו
41 אבל באותה של חוץ לקרבנות דהו והשאת נחא
42 טפי דא רכתיב "כל העובר" - בים סוף (שמעון)
43 (על הפקדים דהא). ותיא דכתיב "על הפקדים"
44 - משום תרומת אזנים. ומיהו בלאו הכי יש
45 לפרש "כל העובר על הפקדים" - שנפקדו, בין
46 לכדם בין עם ישראל.
47 **שהכהנים** דרבישן מקרא זה לעצמן - נשמע
48 חזק יוחנן בן זכאי לא היה כהן.
49 דאא דתיני כספרינו גבי פירש שאמר רבן יוחנן בן
50 זכאי לתלמידיו: מה שעשו ושרתו ידי שבתה -
51 אלא דהוא עצמו קאמר, אלא כלומר: על פי
52 הוראתו. אלא דרבישן תהם: ויש אומרים הלל
53 היה, אלא שאל היה יכול לומר "מה שעשו ושרתו"
54 דיר היינו טעמא - לפי שלא שרפו פרה בינו.
55 ועצם

תנו רבנן: מלח שעל גבי האבר - מועלין בו, שעל
גבי הכבש ושבראשו של מנחה - אין מועלין בו.
ואמר רב מתנה: מאי קראה? והקדחתם לפני ה'
והשליכו הכהנים עליהם מלח ותעלו אותם עלה
לה". תנו תהם: על המלח ועל העצים, שהיו
הכהנים נאותין בהן. אמר שמואל: לא שנו אלא
לקרבנם, אבל לאכילה - לא. קא סלקא דעתין:
מאי "לקרבנם" - למלח קרבנם, "לאכיל" - לאכילת
קדשים; השתא למלוח עורות קדשים והבין, לאכילת
קדשים והבין? דתניא: נמצאת אמה אומר,
בשלישה מקומות המלח נתונה: בלשבת המלח, ועל
גבי הכבש, ובראשו של מנחה; בלשבת המלח -
ששם מולחין עורות קדשים, על גבי הכבש - ששם
מולחים את האברים, בראשו של מנחה - ששם
מולחין הקומץ והלבונה, והקמטות, ומנחת הפנים,
ומנחת כהן משית, ומנחת נסכים, ועולת העוף! אלא
מאי "לקרבנם" - לאכילת קרבנם, ומאי "לאכילת"
אכילת דחולין. חולין, פשיטא! מאי בעו תהם? -
אף על גב דאמר מר: "איכלו" - שיאכלו עמה חולין
והתרומה כדי שתהא נאכלת על השוכני, אפילו הכי
מלח הקדשים לא יהבין להו. אמר ליה רבנאי לרב
אשי: הכי גמי מסתברא, דאי סלקא דעתך מאי
"לקרבנם" - למלוח, מעמא דאתני בית דין, הא לא
אתני בית דין; לא; השתא לישראל יהבין, לכהנים
ויבאי מלח מתוך ביתו, פדרך שמכיבו לבונה מתוך
ביתו? ודין הוא: נאמר הכיבא מנחה והביא מלח,
ונאמר הביא מנחה והביא לבונה, מה לבונה מתוך
ביתו - אף מלח מתוך ביתו. או פלך לדרך זו: נאמר
הביא מנחה והביא מלח, ונאמר הביא מנחה והביא
עצים, מה עצים משל ציבור - אף מלח משל ציבור
הכהנים מוציין בכל החכמים, ואלא מושל לבונה בכל החכמים. או פלך
לדרך זו: דין דרב הכיבא עמה בכלי אחד, ואל יוכיחו עצים שאינן
באין עמה בכלי אחד? תלמוד לומר: "ברית מלח עולם הוא", ולתלן הוא אומר: "מאת בני
ישראל ברית עולם", מה לתלן משל ציבור - אף פאן משל ציבור! אמר ליה רב מרדכי לרב
אשי, הכי קאמר רב שישא בריה דרב אידי: לא נצרכא אלא לכן בוכרי, דתנין: אמר רבי
יהודה, העיד בן בוכרי ביבנה: כל כהן ששוקל אינו חוטא; אמר לו רבן יוחנן בן זכאי:
לא, כי, אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא, אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן:
"וכל מנחת כהן כליה תהיה לא תאכל", הואיל ועומר ושתי התלם ויתם הפנים שלנו
היא, היאך נאכלין? ולכן בוכרי, פנין דלכתחילה לא מתייב לאותוהו, כי מיתיה גמי
- חוטא הוא, דקא מעייל חולין לעורוהו - דמיתיה ויפטר להון לא ציבור. סלקא דעתך אמינא,

וכן לקרר - אין צריך למולחה יותר. ועד כאן שייך לעמוד קודם, שעל הכבש ב' - שניפל
שם בשלש מולחין (את הקומץ) את האברים. כדאמרן לקמן: בשלשה מקומות נוהגו. אין
מועלין בו - דשבו אינו ראוי. מאי קראה - דשעל גבי האבר מועלין? דכתיב: והשליכו
עליהם הכהנים מלח והעלו אותם עלה, אלמא דאבר עמו מלוח שניהם קריין עלה. תנן
הם - במסכת שקלים: על בענה דברי החטו
בית דין, ואלו שנים שנים מזה: על המלח ועל העצים
של קדש, שהכהנים יאיתוין בהן - נתנון מהן.
למלוח קרבנם - שלוחם מנחתם שחן מביא.
לאכילת קרבנם - כלומר, לאכילה הפניע
לחלקם, כגון חזה ושוק האותו ואשמות שהחיד
מביא וכן אבילין, מאי בעו תהם - חולין בעורה.
הכי גריסין: יאכלו שיאכלו עמה. כולה תורת
כהנים קא דריש (עמנו כ"ו) האי קרא' והותרת
מנחתו וגו', דכתיב ברישיה דקרא: "יאכלו אהרן
וגבירי" ובספיה כתיב "ואכילו", ודרשי תהם:
"יאכלו" - שיאכלו עמה חולין ותרומה כגון
שהיא מעטה, "יאכלוהו" דסיפא - שלא יאכלו
עמה חולין ותרומה כגון שהיא מרובה. לבונה
מתוך ביתו - דכתיב (ויקרא ע"ב) "ונתן עלה
לבונה ודוד הביאה אל בני אהרן". והביא עצים
- דכתיב: "על העצים אשר על האש". עצים
משל ציבור - פירש לקמן. עצים ומלח נותנים
בכל הזבחים - מלח על הקומץ בכלי. בריית
עולם - בלחם הפנים כתיב. מה לתלן משל ציבור
- דכתיב: "מאת בני ישראל, לא נצרכא -
לחתנות לבית דין שיהו כהנים מולחין קרבנם
משל הקדש. אלא בן בוכרי - דאומר: אין
כהנים חייבים בשקלים. כל כהן ששוקל -
שנכסא שקלו ללשנה אגור, אינו חוטא -
מדקאמר אינו חוטא, מכלל דכתחילה לא
מיהיב. וטעמא מפרש במסכת שקלים - דכתיב:
"כל העובר על הפקדים", וטעמא לוי לא נפק.
ואף על גב דאיכא למימר: דא מיתיה חולין
לעורה, אפילו הכי אינו חוטא כדמפרש לקמן.
כל כהן שאינו שוקל חוטא - בשקלים מפרש
טעמא. דכתיב: "זה יתנו" - זה" בנימירא שנים
עשר שבטים, היינו שבת לוי. "וכל העובר"
מפרש תהם - כל העובר בים סוף. לעצמן -
לחנתא, וקא פריך ולכן בוכרי. מילא דעתך
אמינא וכו' - והשתא מפרש "לא נצרכא"
דלעיל.

ובי
ב
ב

מנחות. פרק שלישי - הקומץ רבה דף כב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
 רנז
 רש"י

1 כי ובי לוחי הרמנא - לשמה למלוח קרבנם משל הקדש, לישראל הוא דחי להו משום
 2 דאית לוחי לשכה, כלומר, לשהם נהנו השקלים בלשכה שמתוך נקבה ומלוח. אבל בתנים
 3 שאין חיבתן לשקול - לא, להכי איצטרך תנאה. וחייה - לרבי אלעזר בן שמוע בעינן
 4 חרות. והא נמי בחרתי - שעריין לא נשתמש בהן ארונה. קייא = עו של ברזל נתנינן
 5 עליו להכבדה. קייא דקורקבא - קורקבא = סוס

6 גדול מלא יתדות. דיישי רישא - שנתנין אותו
 7 על ההובאה וקושיין בן שוריים ומושבין אותו.
 8 ונדעשת התבואה. מאי קאי - מורגים לעורך
 9 דשה, דכתיב 'מורג' ומכזב 'תרוש', חייין = החיין
 10 יפה ומצמיח. **משנה** במנחת בתנים כשרה -
 11 שיהיה כולו כלייל כמותה. ובי תורה אויבי אם
 12 תערה הקומץ במנחת נסכים ומנחת בתן משיח

13 פסולה - לפי שהקומץ ומנחת נרבת משיח
 14 בליתיה עבה. לוג לעשרין. ומנחת בתן משיח -
 15 מנחת נסכים בליתיה רבה, שלשה לוגין
 16 לעשרין. דכתיב במנחת נסכים: 'בלול ברביעית'
 17 הדין שמך, וילף חיבתין מנה שלשה לוגין
 18 לעשרין בפרק 'החבלת' (מנחות זא. א.) ותן
 19 בלעות או מוז - וקומץ בולע מנחת נסכים

20 והיה ליה ריבה שמה. ומנחת נסכים נמי פסולה
 21 הדה ליה חסר שמה. והאי דקתני 'פסולה'
 22 ולא קתני 'פסולות' משום דכולה מתיניח
 23 בלשכתו 'סודות' אלא מנחה איתיה, ורישא נמי הכי
 24 תנא: תערב קומצה בקומץ חבירתה כשרה,
 25 והיה ליה למתיב 'כשרות'. ומכאן שריך למעשה

26 לחלק כג, או א' יבול לקומץ מוז בפני עצמה -
 27 שנעלה או בעד זו, ונעשר מוז כרדי קומץ שלא
 28 תערב - כשרות. ואם לאו פסולה, דאמר
 29 בתורת בתנים: 'פסולות' - ולא מסלת חבירתה.
 30 לא יקרי - אפילו כל המעורב, דאין הקטרה

31 מזה אלא בקומץ. ומקמץ נמי לא מצי קמץ
 32 שני קומצים, דלמאן בכל קומץ וקומץ יש מזה
 33 שנערב. וליכא קומץ שלם מחמת מנחה. ואם
 34 הקטיר - בכל המעורב, היא לא עלתה
 35 לבעלים, דהא לא קמצה, ואין מנחת נרבה
 36 נרתת בלא קמצה. ונתיר קומצה כשריה -
 37 לא יקטיר את תולה, משום שריים אסורין
 38 לחקטיר, דכתיב: 'אל תקטיר ממנו אשה לה'
 39 (ויקרא ב), כל שמננו לאשים הרי הוא בכל

40 הקטירה. **גמרא** דם - קדרשים - כשר -
 41 לזריקה. נתערב בין - שדואה אדום. רואין אותו
 42 כאילו הוא טיב - ואם היה מים היה מראית
 43 הדם ניכר ביניהם - כשר. ברם הבתבה - של
 44 חולין, רואין אותו - את של חולין. אין דם בפבלו דם -
 45 דכר קילי היה אבות נמי של שיעיר, ואף על פי שנערב בו דם הפר, דיאמרין במסכת

46 יומא (ג. ב.) עירה דם הפר לתוך דם השעיר.

1 **פי ובי לוחי הרמנא - לישראל, דאית לוחי לשכה,**
 2 **לבתנים דלית לוחי לשכה - לא ובי לוחי הרמנא, קאי**
 3 **משמעון, לן, ועצים דפשיטא ליה לתנא דמשל ציבור,**
 4 **מקלן? דתנא: וכול האומר 'הרי עלי עולה' יביא**
 5 **עצים מתוך ביתו, דכרדך שמוכיב נסכים מתוך ביתו?**
 6 **תלמוד לומר: 'על העצים אשר על האש אשר על**
 7 **המזבח', מה מובה משל ציבור - אף עצים ואש**
 8 **משל ציבור, דכרי רבי אלעזר פר רבי שמעון; ורבי**
 9 **אלעזר בן שמעון אומר: מה מובה שלא נשתמש בו**
 10 **הדינו? - אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדינו.**

11 **מאי בנייהו? איפא בנייהו: חדתי. - ועמיקן לא?**
 12 **והכתיב: 'ואומר ארונה אל דוד יקח ויעל אדני**
 13 **המזבח הטוב בעיניו ראה הכפר לעלה ותפרינס וכל**
 14 **הכפר לעצים' - הכא נמי בחדתי. מאי 'מורגים' וכל**
 15 **אמר עולא: מטה של מרבל. מאי מטה של מרבל?**

16 **אמר רב יהודה: קייא דקורקבא דרש ביה דשתאי.**
 17 **אמר רב יוסף: מאי קראה? 'הנה שמותך למזבח**
 18 **חרון חדש בעל פיהו תרוש הרים'.** **משנה**
 19 **נתערב קומצה בקומץ חבירתה, במנחת בתנים,**
 20 **נתערב בתן משיח, במנחת נסכים - פסולה.**

21 **ויהיה אומר: במנחת בתן משיח, במנחת נסכים -**
 22 **פסולה, שזו בליתיה עבה וזו בליתיה רבה, גמרא**
 23 **תנן תתם: דם שנערב בכמים, אם יש בו מראית**
 24 **דם - כשר. נתערב בין - רואין אותו כאילו הוא**
 25 **מים. נתערב בדם בהמה או בדם היה - רואין אותו**
 26 **כאילו הוא מים. רבי יהודה אומר: אין דם מבבל**
 27 **דם, אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו:**

28 **'ולקח מדם הפר ומדם השעיר' - הדיךר ידוע**
 29 **שדמו של פר מובה מדמו של שעיר; רבנן סברי:**
 30 **בכאן**

31 של קומץ רבה על השמן של מנחת נסכים ומנחת חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 32 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 33 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 34 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. וזה איתיה לומר משום בליתיה שות אין זו

35 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 36 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 37 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 38 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך

39 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 40 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 41 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 42 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן

43 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 44 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 45 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 46 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 47 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 48 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן

1 **ועצים** דפשיטא ליה לתנא משל צבור מנלן - ואם תאמר. וילף ממלח ברלעל, דאין
 2 להשיב מלכותו ושמה יש עד אחת.
 3 **שזו** בלילה עבה - מנחת נרבה ולגו לעשרין. כדרשיןן בפרק 'שתי מדות' (מנחות פג,
 4 א.) דכתיביב במנחת עני: 'ועשרין לוחי בלול בשמן למנחה לוח שמך דמיתא ליה
 5 למנחה ולגו שכן, למנחת נסכים ופסולת, ומוטב

6 הטעין לוג, ומאי ניהו עשרין. ומנחת נסכים וכן
 7 משיח שלשה לוגין לעשרין. דכרמשיב בקנטריס.
 8 **שזו** בלילה עבה וזה בלילה רבה וכן בלעות
 9 זו מוז - אף על גב דקתני 'פסולה', ומשמע

10 האחת, נראה דשתנין פסולת, הנכה והרבה,
 11 מברקת: 'ודן בלעות זו מוז'. ומיהו בבליעה דהא
 12 מיפסול קומץ - דהיה ליה ריבה שמה. ומיפסלא
 13 מנחת נסכים - דהיה ליה חסר שמה. והא
 14 דקתני 'פסולה' ולא קתני 'פסולות' - משום

15 דכולה מתיניח בלישאן 'סודות' איתיה איירי.
 16 ורישא נמי הכי תנן: תערב קומצה בקומץ של
 17 חבירתה - כשרה. והיה ליה למתיב 'כשרות'.
 18 כשבלעות זו מוז - לא עביה או רבה, אף על פי
 19 דחסר שמה. ולא מיפסלא. והן בלעות זו מוז -

20 פירש בקנטריס: הקומץ בולע מן מנחת נסכים,
 21 והיה ליה ריבה שמה. ובגמרא דסודות (בב. ט. ב.)
 22 הא דפרך לרב חסדא דאמר בתר מבטל אולתין,
 23 ממתניתין דשתי מנחות שלא יקמצה. דאם יוכל
 24 לקמץ מוז בפני עצמה ומוז בפני עצמה כשרה

25 והא תוין דקמץ ליה מחרא - איך היה ליה
 26 שריים, ולא מבטל ליה שריים לטובלא ופירש
 27 בקנטריס שיתבלא דלא מבטל ליה לשריים
 28 דניהו כריבה מלחה - לא מצי לתפרך לרבי

29 ותינא. דינמא מחבא דבתר מבטל אולתין, דאי
 30 בתר בטל אולתין שריים מי הוי שיתבלא. דאי נמי
 31 הוי ריבה סולתה, דבטלילא מבטל ליתיה ומי, ולא
 32 מיתיר ליה. ופירוש זה סותר מה שפירש במשנה,
 33 דינמא טעמא ליה חישוב מוז כריבה שמה. ואין
 34 לפרש דמה דמיפסלא דהא לא מוזא שריה שמה.

35 אלא משום חסר שמה. ובגמרא דאדרבה. לפי מה
 36 שמפרש בגמרא גבי דרב שנערב בכלול. לא
 37 מיפסלא אלא משום ריבה שמה.
 38 **והן** בלעות זו מוז - מין בשאינו מינו חשיב ליה
 39 בגמרא, משום דארמין: סלק את מינו כמי

40 שאינו, ושאינו מינו ריבה עליו ופסולת
 41 מנחת נסכים ומנחת חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 42 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 43 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן

44 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 45 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 46 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 47 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 48 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך

49 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 50 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 51 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 52 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן
 53 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 54 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 55 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן

56 ליהודה תערב קומצה בקומץ חבירתה. והוא תימה לומר משום בליתיה שות אין זו
 57 בלעת מוזי ערה. תערב קומצה כשריה. דקמץ סיפא דאם הקטיר עלתה לבעלים. ופריך
 58 מינה גמרא וליבטלו שריים לקומץ, ומשני רבי ירמיה דאמר הקטרה בקומץ בן. למה לן

[דף כ"ג ע"א]

מזרחיא.

רבי יצחק בריה דרב הוה בתובה. מטתיה אונם, ועלין לגביה רבי מנא ורבי יודן, והוה חמר טב ואישתון סגין ונתכיון. למחר אתון בעיין למיעל גביה. אמרו לון רבנן: הכין בר נש עביד לחבריה? לא תוינן חסרין אתמול אלא מיקום ומירקוד.

תני: עשרה פוסות שותין בבית האבל. שנים לפני המזון, וחמישה בתוך המזון, ושלשה לאחר המזון. אילו שלשה של אחר המזון. אחד לברפת המזון, ואחד לגמילות חסדים, ואחד לתנחומי האבלים. וכשמת רבן גמליאל, הוסיפו עליהן עוד שלשה, אחד לחון הנכסת, ואחד לראש הנכסת, ואחד לרבן גמליאל. וכיון שראו בית דין שהיו משתפרים והולכים, גזרו עליהן והחזירוהם למקומן.

בהן מהו שיטמא לכבוד רבו? רבי ינאי ועירא, דמך חמוי, הוא הוה חמוי, והוה הוה רביה. שאל לרבי יוסי, ואמר ליה. שמע רבי אחא ומר: וטמאו לו תלמידיו. רבי יוסי, נטמאו לו תלמידיו ואכלו בשר ושתו יין. אמר לון רבי מנא: תדא מן תרתי לא פליט לכוז, אם אבילים אתם – למה אכלתם בשר ולקמה שתיתם יין? ואם אין אתם מתאבלים – למה נטמאתם?

מהו שיטמא בהן לכבוד תורה? רבי יוסי הוה יתיב מתני, ועאל מיתא. מן דנפק ליה – לא אמר ליה פלום. ומן דיתבי ליה – לא אמר ליה פלום.

רבי נחמיה בריה דרבי חייא בר אבא אמר: אבא לא הוה עבר תחות בפתה דקיסרין.

רבי אמי, רבי חזקיה, ורבי פהו, ורבי יעקב בר אהא הוו מטיילין באילין פלמיתא דצפורי, הגיעו לכיפה – ופירש רבי פהו. הגיעו למקום טהרה – וזור אצלן. אמר לון: במאי עסקין? אמר רבי חזקיה לרבי יעקב בר אהא: לא תימר ליה פלום, אי משום דבאש ליה דפריש שמטמא לתלמוד תורה – לא ידעין, ואי משום דהוה טייסן – לא ידעין.

תני: מטמא בהן ויוצא הוצה לארץ לדיני ממונות, ולדיני נפשות, ולקידוש החודש, ולעיבור שנה, ולהציל השדה מיד גוי, ואפילו

[דף כ"ג ע"ב] ליטור יוצא ועורר עליה.

ללמוד תורה, ולישא אשה. רבי יהודה אמר: אם יש לו מאיכן ללמוד – אל יטמא. רבי יוסי אמר: אפילו יש לו מאיכן ללמוד תורה, וטמא, שלא מפל אדם זוכה ללמוד. אמרו עליו על יוסף הכהן: שהיה מטמא ויוצא אחר רבו לצידן. אבל אמרו: אל יצא בהן לחוץ לארץ, אלא אם בן הבטיחו לו אשה.

מהו שיטמא בהן לנשיאת פנים? מנבילה אחוי דרבי אבא בר פהו אמר קומי רבי יוסי בשם רבי אהא: מיטמא בהן לנשיאת פנים. שמע רבי אחא ומר, אנא לא אמרית ליה פלום. חזר ואמר, או דילמא לא שמע מיני אלא כפי דמר רבי יודא בן פוי בשם רבי אלעזר: כל בהן שהוא עומד בבית

הכנסת ואינו נושא את פניו – עובר בעשה. וסבר מימר שמוצות עשה דוחה למוצות לא תעשה, אגא לא אמרית ליה כלום, אייתונניה ואגא אלקונניה.

רבי אבהו תוה יתיב מתני בכנישתא מדרתה בקיסרין. והוה תמן מיתא. אתת ענתא דנשיאת פנים – ולא שאלון ליה. אתת ענתא דמיכלא – ושאלון ליה. אמר לון: על נשיאת פנים לא שאלתון לי, ולמיכלא שאלתון לוי? ביון דשמעו בן, תוה כל חד וחד שמיט גרמיה וערק.

אמר רבי ינאי: מטמא בהן לראות את המלך. כד סליק דקליטיינום מלכא להכא, חמוז לרבי הייא בר אבא מופסע על קברים דצור בגין מחמוניה. רבי חזקיה ורבי ירמיה בשם רבי יוחנן: מוצה לראות גדולי המלכות. לכשתבוא מלכות בית דוד – יהא יודע להפריש בין מלכות למלכות.

מהו שיטמא בהן לכבוד הנשיא? כד דמך רבי יודן נשיאה, אכריו רבי ינאי ומר: אין כהונה היום! כד דמך רבי יודא נשיאה בר בריה דרבי יודה נשיאה, דחך רבי חייא בר אבא לרבי זעירא בכנישתא דגופנא דציפורין וסאביה.

כד דמכת גהוראי אהתיה דרבי יהודא נשיאה, שלח רבי חנינא בטר רבי מנא ולא סליק. אמר ליה, אם בתייהון אין מטמאין להון, כל שבן במיתתן? אמר רבי נסא: במיתתן עשו אותן כמת מצוה.

מהו שיטמא בהן לכבוד אביו ואמו? רבי יסא שמע דאתת אימיה לבוצרה. אתא שאל לרבי יוחנן, מהו לצאת? אמר ליה: אם מפני ספנת דרכים – צא, אי משום פיבוד אב ואם – איני יודע. אמרה עליו רבי יוחנן ומר, אם גמרת לצאת, תבוא בשלום. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: עוד

[דף כ"ד ע"א]

היא צריכה, שמע רבי אלעזר ומר: אין רשות גדולה מזו!

מהו שיטמא בהן לכבוד הרבים? תני: היו שם שתי דרכים מתאימות, אחת רחוקה וטהורה, ואחת קרובה וטמאה. אם היו הרבים הולכין ברחוקה – הולך ברחוקה. אם לא – הולך בקרובה, מפני כבוד הרבים. עד כדון בטומאה של דבריהם, אפילו טומאה שהיא מדברי תורה? מן מה דמר רבי זעירא: גדול הוא כבוד הרבים שהוא דוחה מצוה בלא תעשה שעשה אחת, אדא אמרה: אפילו בטומאה שהיא מדבר תורה.

רבי יונה רבי יוסי גליליא בשם רבי יסא בר חנינא, אין שואלין הלכה לפני מיטתו של מת. והא רבי יוחנן שאל לרבי ינאי קומי ערסיה דרבי שמואל בן יוצדק: הקדיש עולתו לךדק הפית, והוא מגיב ליה! נימר, כד תוה רחיק, או, כד תוון מסקין ליה לסדרה.

והא רבי ירמיה שאל לרבי זעירא קומי ערסיה דרבי שמואל בר רב יצחק! נימר כד תוה רחיק – תוה מגיב ליה, כד תוה קריב – לא תוה מגיב ליה.

תני: הכתפים – אסורין בנעילת הסנדל, שמוא יפסוק סנדלו של אחד מהן ונמצא מתעבב מן המצוה.

רבי זעירא שרע בדיבורא אתון בעיין מיןקפניה ואשכחניה אעניי אמרו ליה, מהו בן? אמר לון: לכו דאתינן על שם (קהלת ו) והחי יתן אל לבו.

הלכה ב'

מתני' קברו את המת וקורו, אם יכולין להתחיל ולגמור עד שלא יגיעו לשורה – יתחילו. ואם לאו – לא יתחילו. העומדים בשורה, הפנימים – פטורין, והחיצונים – חייבין.

גמרא תני: אין מוציאין את המת סמוך לקרית שמע, אלא אם בן הקדימו שעה אחת, או אם איתרו שעה אחת, כדי שיקראו ויתפללו. והא תנינן: קברו את המת וקורו תיפתר באילין דהו סברין דאית ביה ענה ולית ביה ענה.

[דף כ"ד ע"ב]

תני: ההספד וכל העוסקין בהספד – מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפילה. מעשה היה והפסיקו רבותינו לקרית שמע ולתפילה. והא תנינן: אם יכולין להתחיל ולגמור! מתניתא – ביום הראשון. ומה דתני תנא – ביום השני.

אמר רבי שמואל בר אבדומא: זה שהוא נכנס לבית הכנסת ומצאן עומדין ומתפללין, אם יודע הוא מתחיל וגומר עד שלא יתחיל שליח ציבור כדי לענות אחריו אמן – יתפלל. ואם לאו – אל יתפלל.

באיזה אמן אמרו? תרין אמוראין, חד אמר: באמן של האל הקדוש. וחד אמר: באמן של שומע תפילה. אמר רבי פינחס: ולא פליגי, מאן דמר: באמן של האל הקדוש – בשבת. ומאן דמר: בשומע תפילה – בחול.

תני: רבי יודה אומר: היו פולס בשורה אחת, העומדין משום כבוד – חייבין. משום אכל – פטורין. ורדו לקפד, הרואין פנים – פטורין. ושאינן רואין פנים – חייבין.

הוי, הדיא דתנינן: העומדין בשורה, הפנימים – פטורין. והחיצונים – חייבין; משנה אחרונה. הדיא דתני: העומדים משום כבוד – חייבין, משום אכל – פטורין; משנה ראשונה. והיי דתנינן תמן: וכשהוא מנחם את אחרים, דרף כל העם עוברין זה אחר זה, והממונה ממצעו בינו לבין העם – משנה אחרונה (ראשונה).

[דף כ"ה ע"א]

אמר רבי חנינא: בראשונה היו משפחות עומדות, ואבלים עוברין. משרבה תחרות בציפורין – התקין רבי יוסי בן חלפתא: שיהו המשפחות עוברות, והאבלים עומדים. אמר רבי שמעון דתוספתא: קורו הדברים ליושנן.

הלכה ג'

מתני' נשים ועבדים וקטנים – פטורין מקריאת שמע ומן התפילין, ותיבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון.

גמרא נשים מניין? ושנאמר (דברים יא) ולמדתם אותם את בניכם. את בניכם – ולא את בנותיכם.

עבדים מניין? ושנאמר (דברים ו): שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד – את שאין לו אדון אלא הקדוש ברוך הוא. יצא העבד שיש לו אדון אחר.

קטנים מניין? (שמות יג) למען תהיה תורת ה' בפיך – בפעולה שהוא תדיר בה.

ותיבין בתפילה, כדי שיהא כל אחד ואחד מבקש רחמים על עצמו.

ובמזוזה, דכתיב (דברים ו): וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך.

ובכרפת המזון, דכתיב (דברים ח): ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך.

תמן תנינן: כל מצות עשה שהזמן גרמא – אנשים חייבים, והנשים פטורות. וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא – אחד אנשים ואחד נשים חייבין. אי זהו מצות עשה שהזמן גרמא? כגון: סוכה, לולב, שופר, ותפילין.

ואי זו היא מצות עשה שאין הזמן גרמא? כגון: אברה, ושילוח הקן, מעקה, וציצית. רבי שמעון פוטר את הנשים ממצות ציצית, שהיא מצות עשה שהזמן גרמא,

[דף כ"ה ע"ב]

שהרי כסות לילה פטור מן הציצית.

אמר רבי לייא: מעמין דרבנן, שפן אם היתה מיוחדת לו ליום וללילה – שהיא חייבת בציצית.

תני: כל מצות שאדם פטור – אדם מוציא את הרבים ידי חובתו, הוין מברכת המזון. והא דתנינן: כל שאינו חייב בדבר – אין מוציא את הרבים ידי חובתו, הא אם היה חייב אפילו אם יצא, מוציא!

אמר רבי לייא: שנייא היא ברכת המזון דכתיב בה (דברים ח): ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. מי שאכל – הוא יברך!

רבי יוסי ורבי יודא בן פזי הוו מתיבין, אמרו: לא מסתברא בקריאת שמע שיהא כל אחד ואחד משנן בפיו! לא מסתברא בתפילה שיהא כל אחד ואחד מבקש רחמים על עצמו!

מה בין סוכה ומה בין לולב? סוכה – אינה מעונינה ברכה אלא לילי יום טוב הראשון בלבד. לולב – מעונין ברכה כל שבועה.

רבי יוסי ורבי אחא הוו יתבין אמרין: מה בין סוכה ומה בין לולב? סוכה – נזהגת בלילות ובכימים. לולב – אינו נזהג אלא ביום.

התיב רבי יעקב דרומינא: תרי תלמוד תורה נהגו בלילות בבתימם. מיי בדין? סיבה – איפשר לה ליבטל, תלמוד תורה – איפשר לו שלא ליבטל?

תני: אכל אמרו: אשה מברכת לבעלה, ועבד מברך לרבו, וקמן לאביו.

לא כן אמר רבי אהא בשם רבי יוסי בי רבי נהוראי: כל שאמרו בקטן, כדי להנכו! תיפתר: בעונה אחריהו אמר, כפי דתנינן תמן: מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו –

[דף כ"ו ע"א]

עונה אחריהו מה שהן אמרינן, ותהא לו מאירה. אכל אמרו: תבוא מאירה לכן עשרים, שצריך לכן עשר.

הלכה ד'

מתני' בעל קרי מותרהר בלבו ואינו מברך, לא לפניה ולא לאחריה. ועל המזון – מברך לאחריה ואינו מברך לפניה. רבי יהודה אמר: מברך לפניה ולאחריה.

גמרא מהו מותרהר? ברכות.

מתניתא – במקום שאין מים, וברבי מאיר. דתני: בעל קרי שאין לו מים לטבול – הרי זה קורא את שמע ואינו משמיע לאונו, ואינו מברך לא לפניה ולא לאחריה; דברי רבי מאיר. והקמים אומרים: קורא את שמע ומשמיע לאונו, ומברך לפניה ולאחריה.

תני: בעל קרי חולץ שנפלו עליו תשעת קבין מים, וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובים – טהר לעצמו, אכל אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיבא בארבעים סאה. רבי יהודה אמר: ארבעים סאה מכל מקום.

רבי יעקב בר אהא, רבי יסא בשם רבי יהושע בן לוי: אין קרי אלא מתשמיש המיטה. רב הונא אמר: ואפילו ראה את עצמו נאות בהלום. הוון בענין מימר: ובלבד מאשה. רבי יונה ורבי יוסי תרוניהו אמרינן: ואפילו מדבר אחר.

תמן תנינן: יום הכיפורים – אסור באכילה ושתיה, וברחיצה, וסיכה, ובנגעילת הפנדל, ובתשמיש המיטה. ותני עלה: בעלי קריין – טובלין בדרך בצינעה ביום הכיפורים. ולית הדיא פליגא על רבי יהושע בן לוי, דרבי יהושע בן לוי אמר: אין קרי אלא מתשמיש המיטה! פתר לה: בששימש מטתו מבעוד יום, ושכח ולא טבל.

והתני: מעשה בירבי יוסי בן הלפתא שראו אותו טובל בצינעה ביום הכיפורים,

[דף כ"ו ע"ב]

אית לה מימר על אותו הגוף הקדוש בשוכח? אמר רבי יעקב בר אבון: כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא שלא יהו ישראל בתרנגולין הללו, משמש מיטתו ועולה ויורד ואוכל.

רבי חנינא הוה עבר על תרעי דימוסין בקריצתא, ואמר: מה טובלי שחרית עושין פה, ויזילן ויתנזין! בההיא דצפרא הוה אמר: מאן דאית ליה עבידא, ויזיל ועבד.

מהו לתרהר בבית הכפא? הוקנה אמר: מותר. רבי יסא אמר: אסור. אמר רבי זעירא: כל סבר קשי דהוה לי – תמן סבירתיה.

אמר רבי אלעזר בר שמעון: כל ההוא סברא קשיא דטבול יום – תמן סבירתיה. רבי אחא בשם תנחום בר רבי חייה: ביומוי רבי יהושע בן לוי ביקשו לעקור את הטבילה הזאת מפני נשי הגליל שהיו נעקרות מפני הצינה. אמר להן רבי יהושע בן לוי: דבר שהיא גודר את ישראל מן העבירה – אתם מבקשים לעקור אותה! מהו גודר ישראל מן העבירה? מעשה בשומר פרמים אחד שבא להיזקק עם אשת איש. עד שהן מתקנין להן מקום איכן הן טובלין, עברו העוברין והשכיבין ובטלה העבירה.

מעשה באחד שבא להיזקק עם שפחתו של רבי, אמרה לו: אם אין גבירתי טובלת, איני טובלת. אמר לה: ולא בבחמה אתה? אמרה לו: ולא שמעת בבא על הבחמה שהוא נמקל! שנאמר (שמות כב) **כל שכב עם בהמה מות יומת!**

אמר רבי חייה בר ווה: כל עצמן לא התקינו את הטבילה הזאת אלא מפני תלמוד, שאם אתה אומר לו שהוא מותר, אף הוא אומר אני אלא ואעשה צרכי ובא ושונה כל צורפו. ומתוך שאתה אומר: אסור הוא – בא ושונה כל צורפו.

תמן אמרין: אפילו לשמוע דברי תורה – אסור. אמר רבי יודה בר טיטוס, רבי אחא בשם רבי אלעזר: בתחילה [בתחילה] (שמות יט) והיו נכנים ליום השלישי אל תגשו אל אשה.

תני: זבין וזבות, נדות ויולדות – קורין בתורה, ושוני מדרש והלכות והגדות. ובעל קרי – אסור בכולן.

רבי אבא בר אחא בשם רבי: שונה הלכות ואינו שונה הגדות. תני בשם רבי יוסי: שונה הלכות רגילות, ובלבד שלא יציע את המשנה. אית דבעי מימר: ובלבד שלא יביר אופרות.

רבי זעירא בעי קומי רבי יסא: לית רבי פשט ביי עם רבי בין פירקיא בליליא? אמר ליה: אין.

רבי חייה בר אבא פשט עם רבי נחמיה בריה פירקיה בליליא. בההיא צפרא הוה מר: מה דאית ליה עבידא ויזיל ועבד.

מעשה באחד שעמד לקרות בתורה בנציבין. פיון שהגיע להזכרה – התחיל מנגמם פה. אמר לו רבי יהודה בן בתירה: פתח פיד ויאריו דכרדי, שאין דברי תורה מקבלין טומאה!

אמר רבי יעקב בר אחא: ונהנין תמן רבי אלעאי בראשית הגז, ורבי יאשיה בכלאי הכרם, ורבי יהודה בן בתירא בבגלי קריין.

רבי אלעאי בראשית הגז, דתנא: רבי אלעאי אומר: אין ראשית הגז אלא בארץ.

ברבי יאשיה בכלאים, דתנני: רבי יאשיה אומר: לעולם אינו חייב עד שיזרע הפה ושעורה וחרצן במפולת יד.

ברבי יהודה בן בתירה בבבלי קריין, דתנני: רבי יהודה אומר: אין דברי תורה מקבלין טומאה.

רבי יוסי בר הלפתא תוה אתי באיסמטא בליליא, והוה חמרא מהלף בתריה על חד בית שית. אומר ליה תוה חמרא גברא: בעי מסחי. אומר ליה: לא תספן נפשך. אומר ליה: מן גדה ומן אשת איש תוה חמרא גברא בעי למיסחי. אפילו בן אומר ליה: לא תספן בנפשך. ביון דלא שמע ליה. אומר ליה: ייחות תוה חמרא ולא יפסק, וכן תוות ליה. רבי יוסי בן יוסי תוה אתי

[דף כ"ז ע"א]

באילפא, חמא חד קטר גרמיה בהבלא מיחות ומיסחי. אומר ליה: לא תספן בנפשך. אומר ליה תוה: מיכל בעינא. אומר ליה: אכיל. תוה חמרא גברא בעי מישתה. אומר ליה: שתי.

ביון דמטון ללמינה, אומר ליה: תפן לא שרית לך אלא בגין סכנתא דנפשא, ברם חקא אסור לתוה חמרא גברא למיטעם בלום עד שעתא דיסחי.

אומר רבי ינאי: שמעתי שמקילין ומחמירין בה, וכל המחמיר בה – מאריך ימים בטובה. מקילין בה – לרחוץ במים שאובין, מחמירין בה – לטבול במים חיים.

הלכה ה'

מתני' הוה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי – לא יפסיק, אלא יקצר. ירד לטבול, אם יכול לעלות ולהתפסות ולקרות עד שלא תגין החמה, יעלה ויתכסה ויקרא. ואם לאו – יתכסה במים ויקרא.

לא יתכסה לא במים הרעים, ולא במי המשרה, עד שיטיל לתוכן מים. וכמה ירחיק מהן ומן הצואה? ארבע אמות.

גמרא מתניתא – ברבים. אבל בינו לבין עצמו – יפסיק, וברבי מאיר. ברם ברבי יהודה, אפילו בינו לבין עצמו – אינו מפסיק.

בשאינו לו מים לטבול. אבל יש לו מים לטבול – אף רבי יהודה מודה שהוא מפסיק.

הולך ששימש מיפתו, אומר רבי אמי: אם הוא גרם לעצמו – יטבול וימות. ואם באונם – אין מטריחים עליו.

רבי חגי בשם רבי אבא בר זבדי: בין כך ובין כך – אין מטריחים עליו.

הולך מרגיל – צריך תשעה קבין. בריא מרגיל – צריך ארבעים סאה. הולך מאונם – אין מטריחים עליו. בריא מאונם – צריך תשעה קבין.

רבי זבדי בריה דרבי יעקב בר זבדי בשם רבי יונה: עיר שמעיניה רחוק – הרי זה קורא את שמע ויורד וטבול ועולה ומתפלל. אם הוא אדם מסוים – עשו אותו פמעיין רחוק.

פיסקא. ואם לאו, יתבסח במים ויקרא. מתניתא – בעכורים. אבל בצלולין – אסור. ואם הוא יכול לעבור ברגליו – יעבור.

תני: מרחיקים מצואת אדם ארבע אמות, ומצואת כלבים ארבע אמות. ובשעה שהוא נותן לעורות.

רבי ירמיה בשם רבי זעורה, נבילה שנסקרה – צריך להרחיק ממנה ארבע אמות.

אמר רבי אבינא: ומתניתא אמרה בן: וכמה ירחיק מהם ומן הצואה? ארבע אמות. אמר רבי אמי

אמר רבי שמאי: תפטר במשרה של פוכסין. אמר ליה רבי כנא:

[דף כ"ז ע"ב]

אם במשרה של פוכסין, הא תנינן: לא במים הרעים ולא במי המשרה!

תני: קטן שהוא יכול לאכול בנות דגן – פורשים מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות. ואם אינו יכול

לאכול בנות דגן – אין פורשים לא מצואתו ולא ממימי רגליו ארבע אמות.

בעון קומי רבי אבהו: מפני מה פורשים מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות? אמר לון: מפני

שפחשבותיו רעות. אמרין ליה: ולא קטן הוא? אמר לון: ולא פתיב (בראשית ח) **כי יצר לב האדם**

רע מנעריו. אמר רבי יודן: **מנעריו** פתיב, משעה שהוא נגער ויוצא לעולם.

רבי יוסי בר חנינא אמר: מרחיקין מוגללי בהמה ארבע אמות. רבי שמואל בר רב יצחק אמר:

ברבים, ובלבד בשל חמור. רבי חייא בר אבא אמר: בקא מן הדרה. לוי אמר: מרחיקין מצואת

חזיר ארבע אמות. ותני בן: מרחיקין מצואת חזיר ארבע אמות. ומצואת הנמיה ארבע אמות.

ומצואת התרנגולין ארבע אמות. רבי יוסי בר אבון בשם רבי חונא: ובלבד באדומים.

תני: מרחיקין מריח רע ארבע אמות. אמר רבי אמי: מסוף ריח רע – ארבע אמות. הדיא דאמר:

לאחריו. אבל לפניו – עד מקום שענינו רואות אותו.

בהדיא רבי לייא וחקריא הוו יתבין קומי פונדקיא ברמשא, אמרין: מהו מימר מיליא דאורייתא?

אמר לון: מבינן דאילו תנה ביקמא תוינן חמיין מה קומינן, ברם גדון – אסור.

תני: גרף אחד של רעי, ואחד של מים – צריך להרחיק ממנו ארבע אמות. ושלפני הפטה, נתן

לתוכו מים כל שהוא – יקרא. ואם לאו – אל יקרא. רבי זבאי אמר: נתן לתוכו רביעית מים – יקרא.

ואם לאו – אל יקרא.

ומהו כדי רביעית? רביעית בתוף רביעית. אחד כלי קטן ואחד כלי גדול.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: של אחר המיטה – יקרא, ושלפני המיטה – לא יקרא. רבי שמעון בן

אלעזר אומר: אפילו טריקליון עשר על עשר – לא יקרא עד שיכסנו או עד שייניחנו תחת המיטה.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי חייא בר ווא: הזרי רבי חנינה תרתיה בהדיא דרבי שמעון בן אלעזר.

רבי בגימן בר יפת בשם רבי יוחנן: צואה כל שהוא – מכבילה ברוק.

רבי זעירא, רבי יעקב בר זבדי הוו יתביין, המוין ציאתה, קם רבי יעקב בר זבדי רקק עליה. אמר ליה רבי זעירא: מן ימא לטיגנא.

תיבה שהיא מליאה ספרים – נותנה מראשותי המיטה, ואינו נותנה מרגלות המיטה. רבי אבון בשם רבי הונא: והוא שתהא המיטה גבוהה עשרה טפחים. ובלבד שלא יהו חבלי המיטה נוגעין בתיבה.

הורי רבי יסא במקומיה דרבי שמואל בר רב יצחק, בהדא דרבי הונא.

לא ישמש אדם מיטתו וספר תורה עמו בפית. רבי ירמיה בשם רבי אבהו: אם היה כרוך במטה, או שיהיה נתון בחלון שהוא גבוהה עשרה טפחים – מותר.

רבי יהושע בן לוי: עושה לו

[דף כ"ח ע"א]

פיליון.

לא ישב אדם על גבי ספסל שספר תורה נתון עליו.

מעשה ברבי אלעזר שהיה יושב על גבי ספסל שספר תורה נתון עליו, והרתיע מלפניו כמרתיע מלפני הנחש.

אם היה נתון על גבי דבר אחר – מותר. עד היכן? רבי אבא בשם רבי הונא: טפח. רבי ירמיה בשם רבי זעירא: אפילו כל שהוא.

דייסקי שהיא מליאה ספרים, או שהיו בתוכה עצמות המת – הרי זה מפשילין מאחוריו ורוכב.

תפילין, תולה אותן מראשות המיטה ואינו תולה אותם מרגלות המיטה. רבי שמואל, רבי אבהו, רבי אלעזר בשם רבי חנינא: רבי היה תולה את התפילין במראשות המיטה.

רבי חזקיה בשם רבי אבהו: ובלבד דלא יעביד בהדין דייקלרא. אלא: תפילין מלמעלה, ורצועות מלמטן.

תנא רבי חלפתא בן שאול: העושה בתפילתו – סימן רע לו. הדיא דאת אמר: מלמטה. אבל מלמעלה – לא.

אתיא דמר רבי חנינא, אני ראיתי את רבי מפקח ומעטש ונותן ידיו על פיו. אבל לא רוקק. רבי יוחנן אמר: אפילו רוקק, כדי שיהא כוסו נקי. לפניו – אסור, לאחוריו – מותר. לימינו – אסור, לשמאלו – מותר. הדיא הוא דכתיב (תהלים צא): **יפל מצדך אלה**. כל עמא מודיי בההין דרקק איצטלין – דהוא אסור.

רבי יהושע בן לוי אמר: הרזק בבית הקנסת – פרוקק בכבת עינו. רבי יונה רקק, ושיית.

רבי ירמיה, רבי שמואל בר חלפתא בשם רבי אדא בר אבהו: המתפלל אל ירוק – עד שיחלף ארבע אמות. אמר רבי יוסי בי רבי אבון: וכן הרזק אל יתפלל עד שיחלף ארבע אמות.

תני: המתפלל אל יטיל את המים עד שיחלף ארבע אמות. וכן המטיל מים אל יתפלל עד שיחלף ארבע אמות. אמר רבי יעקב בר אחא: לא סוף דבר עד שיחלף ארבע אמות, אלא אפילו שהאבן כדו הילוף ארבע אמות. אמר רבי אחי: אם אומר אתה: "עד שיחלף ארבע אמות יהא אסור" – אני אומר: אחר בן והטיל שם!

רבי אבא בשם רב: צואה – עד שתיכש כעצם. מים – כל זמן שהן מטפחין. גניבא אמר: מים – כל זמן שרישומן ניכר. שמואל אמר: עד שיקרמו פניה. שמעון בר ווא בשם רבי יוחנן: עד שיקרמו פניה.

רבי ירמיה, רבי יצירא בשם רב: צואה אפילו עשויה כעצם – אסורה. שמואל אמר: עד שיקרמו פניה. שמעון בר ווא אמר בשם רבי יוחנן: עד שיקרמו פניה.

אמר הונקיה: רבי אבא מחמיר במים יותר מן הצואה? אמר ליה רבי מנא: מן הדא דגניבא! אמר ליה: אפילו עשויה כעצם – אסורה, כופני שמשמשה קיים, מים – אין משמשה קיים.

הלכה ו'

מתני' זב שראה קרי ונדה שפלטתה שכבת זרע,

[דף כ"ח ע"ב]

והמשמשת שראתה נדה – צריכה טבילה. ורבי יהודה פוטר.

גמרא עד כדון זב שראה קרי. ואפילו קרי שראה זוב, מועיל הוא שהוא טובל? נשמענא מן הדא: המשמשת שראתה נדה – צריכה טבילה.

ורבי יהודה פוטר. מאי טעמא דרבי יהודה? משום מה מועיל הוא שהוא טובל? או שאין שם לטומאה קלה אצל טומאה חמורה.

מה נפיק מביניהון? ראה קרי. אין תימר מה מועיל שהוא טובל – מועיל הוא! הוי: לית טעמא

[דף כ"ט ע"א]

דלא משום שאין שם לטומאה קלה אצל טומאה חמורה.

עד כדון בשבאת לו טומאה קלה לכסוף. אפילו באת לו טומאה חמורה לכסוף?

נשמענא מן הדא: והמשמשת שראתה נדה – צריכה טבילה. ורבי יהודה פוטר. הדא אמרה: היא הדא, היא הדא.

הדרן עלה מי שמותו

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א'

מתני' תפילת השחר – עד הצות. רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות. תפילת המנחה – עד הערב. רבי יהודה אומר: עד פלג המנחה.

תפילת הערב אין לה קבע. ושל מוספים – כל היום.

גמרא כתיב (דברים יא): **לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם.** וכי יש

[דף כ"ט ע"ב]

עבודה בלב? ואיזו? זו תפילתו! וכן הוא אומר (דניאל ו): **אֱלֹהֶיךָ דֵּי אַנְתָּ פִלַח לָהּ בְּתַדְרִיא הוּא יִשְׁוִיבֶינְךָ.** וכי יש פולחן בכבל? ואיזו? זו תפילה.

יכול יהא מתפלל שלשתן באחת? פירש בדניאל (שם): **וּזְמַנֵּי תַלְתֵּיהּ בְּיוֹמָא הוּא בְּרַךְ עַל בְּרֻכּוּהִי וְגו'.**

יכול יהא מתפלל לכל רוח שיצאה? תלמוד לומר (שם): **וּכְוִינַן פְּתִיחֵן לָהּ בְּעֵילִיתָהּ נֶגֶד יְרוּשָׁלַם.**

יכול משבאו לגולה בן? תלמוד לומר (שם): **כָּל קָבֵל דֵּי הוּא עָבַד מִן קֳדַמַת דְּנָה.**

יכול יהא מתפלל שלשתן בכל שעה שיצאה? כבר פירש דוד (תהילים נה): **עָרַב וּבָקַר וְצִהְרִים וְגו'.**

יכול יהא מנביה קולו ומתפלל? פירש בהנה (שמואל א, א) **וַחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לְבָהּ.** יכול יהא מנהרהר בלב? תלמוד לומר: **רַק שְׁפָתֶיהָ נְעוּת.** הא כיצד? מרהיש בשפתותיו.

אמר רבי יוסי בר חנינא: מן הפסוק הנה את למד ארבעה דברים: **וַחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לְבָהּ** – מכאן: שהתפילה צריכה פיונה. **רַק שְׁפָתֶיהָ נְעוּת** – מכאן: שהוא צריך להרהיש בשפתותיו. **וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע** – מכאן: שלא יגביה אדם את קולו ויתפלל. **וַיַּחֲשֹׁבָה עָלַי לְשִׁבְרָה** – מכאן: שהשיבור אסור להתפלל.

מילתיה דהנן בר אבא פליגא! דהנן בר אבא אומר לחבריא: נימר לכו מילתא טבתא דחמית לרב עבדי. ואמריה קומי דשמואל וקם ונשקי על פומי. "ברוך אתה" – שוחה. בא להזכיר את השם – זקף. שמואל אומר: ואנא אמרית טעמא. ה' זקף בפופים.

אמר רבי אמי: לא מסתברא! דלא אומר אלא (מלאכי ב, ה): **מִפְּנֵי שָׁמַי נִיחַת הוּא.** אמר רבי אבין: אלו הנה כתיב בשמי ניחת הוא – הנה יאות. לית כתיב אלא: **מִפְּנֵי שָׁמַי נִיחַת הוּא,** קודם עד שלא הזכיר את השם – כבר ניחת הוא.

רבי אבא בר ובדי – מצלי בקלא. רבי יונה בד הנה מצלי בכנישתא – הנה מצלי בלחישא. וכד הנה מצלי גו בייתיה – הנה מצלי בקלא עד דילפון בני בייתיה צלותיה מיניה. אמר רבי מנא: ובני בייתיה דאבא – ילפי צלותא מיניה.

ומאיכן למדו שלש תפילות? רבי שמואל בר נחמני אומר: כנגד ג' פעמים שהיום משתנה על הכרית.

בשחר צריך אדם לומר: מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהוצאתני מאפילה לאורה. במנחה צריך אדם לומר: מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי כשם שזפיתני לראות החמה במזורה, כך זכיתי לראות בפערכ. בערב צריך לומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי, כשם שהייתני באפילה והוצאתני לאורה, כך תוציאני מאפילה לאורה.

רבי יהושע בן לוי אומר: תפילות – מאבות למדום. תפילת השחר – מאברהם אבינו, (בראשית יט) **וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'.** ואין עמידה אלא תפילה, כמה דתימר (תהלים ק): **ועמד פינחס ויפלל.**

תפילת המנחה – מיצחק אבינו, (בראשית כד) **ויצא יצחק לשוח בשדה.** ואין שיוחה אלא תפילה, כמה דאת אמר (תהלים קב): **תפלה לעני כי יעטרף ולפני ה' ישפך שיחו.**

תפילת הערב – מייעקב אבינו, (בראשית כח) **ויפגע במקום וילן שם.** ואין פגיעה אלא תפילה, כמה דתימר (ירמיה כז): **יפגעו נא בה' צבאות.** ואומר (ירמיה ז): **אל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי.**

ורבנן אמרי: תפילות – מתמידין גמרו. תפילת השחר – מתמיד של שחר, (במדבר כח) **את הכבש אחד תעשה בבקר.**

תפילת המנחה – מתמיד של בין הערבים, (שם) **ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.**

תפילת הערב – לא מצאו בפה לתלותה ושנו אותה סתם. הדא היא דתנינן: תפילת הערב – אין לה קבע. ושל מוספין – כל היום.

אמר רבי תנחומא: עוד היא קבעו אותה – כנגד איפול איברים ופדרים שהיו מתאבלין על גבי המזבח כל הלילה.

מדברי תורה למד רבי יהודה. דתני רבי ישמעאל: **וחם השמש ונמס** (שמות טו) – בארבע שעות. אותה אומר

מַסַּכַת עֲדוּת פֶּרֶק שְׁנַי

ב, א אַרְבַּעָה דְּבָרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחַכְמִים מְטַמְּאִין: מִסְרַק שֶׁל צִרְצוּר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: אֵין מְטַמֵּא בְּאוֹיר, וְחַכְמִים אָמְרִים: מְטַמֵּא בְּאוֹיר. דָּף שֶׁל נַחְתּוּם שֶׁקָּבְעוּ בְּמִסְמָר, או שֶׁחִבְרוּ בְּמִרִישׁ, או בְּקוֹרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחַכְמִים מְטַמְּאִין. מְנַעַל שֶׁעַל הָאֵימִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא וְחַכְמִים מְטַהֲרִין. חֲתִכּוּ חֲלִיּוֹת, וְנָתַן חוּל בֵּין חוּלְיָא לְחוּלְיָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחַכְמִים מְטַמְּאִין, וְהָיָה נִקְרָא תַנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנָאִי, שֶׁעָלָיו רַבּוֹ מַחְלֶקֶת בִּישְׂרָאֵל.

ב, ב עֶשְׂרִים וְאַרְבַּעָה דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וְחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׁמַאי אָמְרִים: אֵין אָדָם מְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ. בֵּית הַלֵּל אָמְרִים: אֵין אָדָם מְדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנִזְוִיר. בִּיצָה שְׁנוּלְדָה בְּיוֹם טוֹב, אַחֲרִים אָמְרִים מְשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תֵּאָכֵל הִיא וְאָמְרָה. הֶסֶף שֶׁמֶן טְהוֹר וְנִטְמָא, יָרַד וְטָבַל, בֵּית שְׁמַאי אָמְרִים: אֵף עַל פִּי שְׁשׁוּחָה וְיוֹרֵד - טְהוֹר. בֵּית הַלֵּל אָמְרִים: כְּדִי סִיכַת אֶבֶר קָטָן - טְמֵא. פְּחוֹת מִכֵּן - טְהוֹר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק: כְּשֶׁהֵייתִי אֶצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחִירוּנִי, רְאִיתִיו שְׁאוּכֵל פֶּתוֹ חֲרָבָה, שֶׁהָיָה שְׁנֵי בְּצֵרֶת, בְּאֵתִי וְאִמְרַתִּי לְאַבָּא, אָמַר לִי: הוֹלֵךְ לוֹ זֵיתִים, הוֹלֵכְתִי לוֹ זֵיתִים, נִטְלָן וְהִסְתַּפַּל בְּהֵן, וְרָאָה שֶׁהָן לַחִים. אָמַר לִי: אֵינִי אוֹכֵל זֵיתִים. בְּאֵתִי וְאִמְרַתִּי לְאַבָּא, אָמַר לִי: לֵךְ אָמור לוֹ, מִגְּנֻבָתְךָ הֵיטֵה חֲבִית, כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל, אֲלֵא שֶׁסְּתַמּוּהָ שְׁמָרִים, לְהוֹדִיעַךָ שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּטַהֲרָה, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁמֶתְלַמְּדִי בֵּית שְׁמַאי הָיָה - לֹא הָיָה נוֹהֵג אֲלֵא כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל.

ב, ג לְעוֹלָם הִלְכָה כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל, וְהוֹרְצָה לְעִשׂוֹת לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ, וְלִנְהַג כְּחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל וְכחוּמְרֵי בֵּית שְׁמַאי, עַל זֶה נֶאֱמַר (קִהְלַת ה'): "וְהִכְסִיל בַּחֲשֵׁךְ הוֹלֵךְ". הַתּוֹפֵס קוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וְקוּלֵי בֵּית הַלֵּל - הָרִי זֶה רְשָׁע! אֲלֵא אוֹ כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל, כְּקוּלֵיהֶן

וְכחוּמְרֵיהֶן, או כְּדָבְרֵי בֵּית שְׁמַאי כְּקוּלֵיהֶן וְכחוּמְרֵיהֶן.

בֵּית הַלֵּל אָמְרִים: אֵין אָדָם פּוֹטֵר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יֶשֶׁן, שְׁלֹא יֵהָא גֵּט גְּדוּל מִבְּנֵה. כְּתַב לְשֵׁם הַפְּרָכִין, לְשֵׁם אַרְכִּיּוֹת, או שֶׁהָיָה שְׁנֵי מְלָכִים עוֹמְדִין, וְכַתֵּב עַל שֵׁם אֶחָד מֵהֶן - כְּשֵׁר. כְּתַב לְשֵׁם אָבִי אָבִיו - כְּשֵׁר. לְשֵׁם מִשְׁפָּחָה - פְּסוּל. וְאִם הָיָה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ - כְּשֵׁר.

ב, ד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית הַלֵּל וּבֵית שְׁמַאי עַל הַמְּגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ בְּפוֹנְדָקִי, שְׂאֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שְׁנִי, עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשַׁמִּישׁ הַמְּטָה. בֵּית שְׁמַאי אָמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבֻתוֹת כְּלִידַת נִקְבָּה. וּבֵית הַלֵּל אָמְרִים: שְׁבֻת אַחַת כְּלִידַת זָכָר, או כִּימֵי נְדָתָה. יֵתֵר עַל כֵּן - יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתָבָה.

כְּלַכְלָה, בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין וּבֵית הַלֵּל מְחַיְבִין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: הַלֵּל עֲצָמוֹ הָיָה אוֹסֵר. הַלּוֹקַח כְּלַכְלָה לְשַׁלַּח לְחִבְרוֹ - לֹא יֹאכַל עַד שִׁיעֶשֶׂר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: הַלֵּל עֲצָמוֹ הָיָה אוֹסֵר.

ב, ה אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל שֶׁהָיָה שְׁתֵּי כְּתֵי עֲדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ - שִׁיְהָא נְזִיר בְּטַהֲרָה שְׁבָהֶן. עַל מָה נִחְלַקוּ? עַל שֶׁהָיָה שְׁנֵי עֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ. שְׁבִית שְׁמַאי אָמְרִים: נִחְלַקוּ עַל שֶׁהָיָה כָּאֵן נְזִירוֹת. בֵּית הַלֵּל אָמְרִים: יֵשׁ בְּכֻלָּל חֲמֵשׁ שְׁתֵּים - שִׁיְהָא נְזִיר שְׁתֵּים.

ב, ו רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: חֲמֵשֶׁה דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמְחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל. דָּם הַנְּבִלוֹת, בֵּית שְׁמַאי מְטַהֲרִין וּבֵית הַלֵּל מְטַמְּאִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אֵף כְּשֶׁטְמָאוּ בֵּית הַלֵּל, לֹא טְמָאוּ אֲלֵא בְּדָם שֵׁישׁ בּוֹ רְבִיעִית, שְׂאֵם יִקְרַשׁ וְיֵהָא בּוֹ כְּזֵית. וּמוֹדִים בְּבִיצַת טְרֵפָה שֶׁהִיא אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שְׁגוּדוּלְיָהּ אֲסוּר. עַל מָה נִחְלָקוּ? עַל בִּיצַת נְבִלָה, שְׁבִית שְׁמַאי אָמְרִים: אִם שְׁכִיּוּצָא בְּהַ נְמַכְרַת בְּשׁוּק - מְתַרַת. וְאִם לֹאוּ - אֲסוּרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן

יעקב אומר: דָּבָר אַחַר מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמְחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִתְּנֹת מְכַשִּׁירוֹת וּמְפַגְלוֹת בַּחֲטָאת, וּמִתְּנֵה אַחַת בְּכָל הַזְּבָחִים. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד חֲטָאת וְאֶחָד כָּל הַזְּבָחִים, מִתְּנֵה אַחַת מְכַשֶּׁרֶת וּמְפַגְלֶת.

ב, ז רבי שמעון אומר: שלשה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. קהלת אינה מטמאה את הידים; דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: מטמאה את הידים. מי חטאת שעשו מצותן, בית שמאי מטהרין, בית הלל מטמאין.

המקשה, כמה תשפה ותהא זבה. רבי אליעזר אומר: מעת לעת, והלכה כדבריו. רבי שמעון בן יהודה אמר משום רבי שמעון: בית שמאי אומרים: עד שלשה ימים. בית הלל אומרים: מעת לעת.

ב, ח רבי אליעזר אומר: שני דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. דם היולדת שלא טבלה, מטמא לח ואינו מטמא יבש; דברי בית שמאי. בית הלל אומרים: מטמא לח ויבש. ארבעה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, ומתו הנשואין את האחיות - הרי אלו חולצין ולא מיבמין. ואם קדמו וכנסו - יוציאנו. רבי אליעזר אמר משום בית שמאי: יקימו. ובית הלל אומרים: יוציאנו. אבא שאול אומר: קל היה להם לבית הלל בדבר הזה.

ב, ט התולש מבכור תם, והניחו בחלון, אף על פי שנולד בו מום לאחר מכאן, ושחטו - הרי זה יקבר. בכור בעל מום שתלש ממנו ואחר כך מת, עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין. אמר רבי יהודה: מודה עקביא בזה שאסור, על מה נחלקו? על שנטמא ותלש ממנו, ואחר כך שחטו, שעקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין. אמר רבי יוסי מודה רבי חלפתא בזה שמתר, אבל ביחוד אמרו חכמים: יניחה בחלון שמא יש תקוה, שאם מת - היא אסור, ואם שחטו - היא מתר, על מה

נחלקו? על שנטמא ותלש ממנו, ואחר כך מת, שעקביא בן מהללאל מתיר, וחכמים אוסרים.

ב, י פזית בשר הפורש מאבר מן החי. רבי אליעזר מטמא. השיבו את רבי אליעזר שלש תשובות: לא, אם אמרת בבית שיש בה רבע רקב, תאמר באבר מן החי, שאין בו רבע רקב? דבר אחר: מי תלוי במי? אבר תלוי בכשר, או בשר תלוי באבר? הכשר תלוי באבר! אפשר שהבשר מטמא במגע ובמשא ובאהל, ואבר יהא טהור?

אמר רבי שמעון: תמה אני, אם טמא רבי אליעזר, לא טמא אלא בזמן שיש באבר בשר כראוי, כדי שיהא זה וזה מטמאין במגע ובמשא ובאהל, עצם הפורש כשעורה רבי נחוניא מטמא? והשיבו רבי נחוניא שלש תשובות: לא, אם אמרת במת שיש בו רבע רקב, תאמר באבר מן החי שאין בו רבע רקב?

דבר אחר: מי תלוי במי? אבר תלוי בעצם או עצם תלוי באבר? הוי אומר עצם תלוי באבר. אפשר שהעצם מטמא במגע ובמשא ואבר יהא טהור? אמר רבי שמעון: תמה אני, אם טמא רבי נחוניא, לא טמא אלא בזמן שיש באבר עצם כשעורה כדי שיהא זה וזה מטמאין במגע ובמשא. השיב רבי יהושע על דברי שניהן: ומה אם החי שיש בו רמ"ח, עצם ובשר הפורשים ממנו טהורים, אבר מן החי, שאין בו, אינו דין שיהא עצם ובשר הפורשין ממנו טהור? השיב רבי על דברי רבי יהושע: לא, אם אמרת בפורש מן החי, שכן פורש מדבר טהור, תאמר באבר מן החי שכן פורש מדבר טמא?

מסכת עדיות פרק שלישי

ג, א העיד רבי צדוק על ציר חגבין טמאין שהוא טהור, ומתיר לאוכלי תרומה. העיד רבי יהושע ורבי פפיס על דף של נחתומים, שחברו במריש או בקורה, ושקבע במסמר -

שְׁהוּא טַמָּא, שְׂרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר מִטְהַר, וְאִם לֹא קָבַעוּ כָּל צָרְכוֹ - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא טַמָּא.

הֵן הַעֵידוֹ, שְׁמַעְעַבְרִין אֶת הַשְּׁנָה כָּל אֶדְר. שְׁבָרָא שׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִים עַד הַפּוֹרִים, עַד שְׁבָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פִּפְסִס וְהַעֵידוֹ, שְׁכָּל אֶדְר כְּשֶׁר לְעַבּוֹר.

הַעֵיד מְנַחֵם בֶּן פּוֹבְגִי שֶׁהוּא צָבַע. עַל מוֹסַף יוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים שֶׁהוּא טַמָּא, וְעַל שְׂצוֹבָעִים שֶׁהִיָּה טְהוֹר, שְׁבָרָא שׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִים חֲלוּף הִיוּ הַדְּבָרִים. וְכִשְׁהוֹשִׁיבוּ בַּיִשֻּׁבָה הִיוּ הַכֹּל תְּמַהִין עֲלָיו, אֲמַר לָהֶם: קֵד וְכָד, אֲנִי רֹאשׁ אֶכֶּל הַבָּאִים אַחֲרָי!

ג, הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתִירָה, עַל דָּם הַנְּבִלּוֹת שֶׁהוּא טְהוֹר. אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן בְּתִירָה נוֹחֲרִין הִיוּ עֲרוּדִיתָּ לְאֲרִיּוֹת בַּסְּתַרְטֵיָא שֶׁל מְלָךְ, וְהִיוּ עוֹלֵי רַגְלִים מְשַׁקְעִין אֶת אַרְכּוּבּוֹתֵיהֶן, וְלֹא חָשׂוּ לָהֶם מִשׁוּם טַמְאָה.

ג, הַעֵיד רַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן עַל בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִשְׂאֵת לְכֹהֵן, כִּיִּין שְׁנִשְׂאֵת לְחַפְּהָ אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה, שְׂרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אוֹמַר: תִּבְעַל. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אוֹמַר: תִּבְעַל. לֹא יִשָּׂא כֹהֵן אִשָּׁה עַד שֶׁתִּגְדִּיל. בֵּית דִּין שְׁאֲחֲרֵיהֶם אוֹמְרִים: נֶאֱמַנְתָּ עִסָּה לְטַמָּא וְלִטְהַר, לְאֶסּוֹר וְלַהֲתִיר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב, אֲכָל בְּאֵלְמַנְתָּ עִסָּה לֹא נִגְעוּ. אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן עִזַּאי: אֲמַר לָהֶן רַבִּי, מַעֲשֵׂה שְׁנַמְצָאוֹ עֲצָמוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּדִירַת עֲצִים, וּבִקְשׁוֹ חֲכָמִים לְטַמָּא אֶת יְרוּשָׁלַיִם כְּלָה. אֲמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בּוֹשֶׁה וְכִלְמָה הוּא לָנוּ, שְׁנַטְמָא אֶת בְּתִינוּ. אִיָּה מִתִּי מִבּוֹל? אִיָּה הַרוּגִי נְבוּכַדְנֶצַּר? אִיָּה הַהֲרוּגִים שְׁנַהֲרָגוּ מִן הַמְּלַחְמָה וְעַד עַכְשָׁיו? אֵלֹא אֲמָרוּ וְדַאי - טַמָּא, סֶפֶק - טְהוֹר. אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שְׁמַעְתִּי שְׁשׁוּחַטִין אֶף עַל פִּי שְׂאִין נֶסְכִּין, וְאוֹכְלִין קִדְשֵׁי קִדְשִׁים אֶף עַל פִּי שְׂאִין

קִלְעִין, קִדְשִׁים קְלִיסִין וּמַעֲשֶׂר שְׁנֵי אֶף עַל פִּי שְׂאִין חוֹמָה, שְׁקִדְשָׁה הַרְאֵשׁוֹנָה קִדְשָׁה לְשַׁעֲתָהּ וְקִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא.

ג, מִשְׁפַּחַת בֵּית צָרִיפָה הִיָּתָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וְרַחֲקָה בֶּן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ. וְעוֹד אַחֲרַת הִיָּתָה שֵׁם וְקָרְבָּה בֶּן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ, וְלֹא רָצוּ חֲכָמִים לְגַלּוֹתָם, אֲכָל מוֹסְרִין אוֹתָן לְכַנְיָהּ וְלַתְּלַמִּידֵיהֶן, פַּעַם אַחַת בְּשַׁבּוּעַ. כַּגּוֹן אֵלוּ, אֲלֵיהוּ בָּא לְטַמָּא וְלִטְהַר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב. רַבִּי אוֹמַר: לְקָרֵב אֲכָל לֹא לְרַחֵק. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: חֲלוּף הַדְּבָרִים. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עִדוֹ אוֹמַר: הָרִי הוּא אוֹמַר (וַיִּקְרָא כֹז): "וַיִּצָּא בֶּן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית" וְגו'. וְהֵלֵא דְבָרִים קַל וְחֹמֶר, מַה מִּשָּׁה רִבְּנוּ לֹא רָצָה לְגַלּוֹת אֶת הַמְּזוּרִין עַד שֶׁנִּתְגַּלּוּ מִעֲצָמָן. אֲלֵיהוּ תְּלַמִּידוֹ שֶׁל מִשָּׁה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא יִגְלָה, עַד שֶׁיִּתְגַּלּוּ מִעֲצָמָן! מִי שֵׁישׁ לוֹ תְּלַמִּידִים קוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי, נִשְׁתַּכַּחוּ תְּלַמִּידָיו, קוֹרִין אוֹתוֹ רַבֵּן, נִשְׁתַּכַּחוּ אֵלוּ וְאֵלוּ, קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ.

מִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א, נַחֲוִם הַמְּדִי אוֹמַר: יוֹם אֶחָד בְּגִלּוֹת לִפְנֵי אִידִיָּהֶן אֶסּוֹר. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִידִיָּהֶן הַקְּבוּעִים, אֲכָל בְּאִידִיָּהֶן שְׂאִיִּין קְבוּעִין - אֵינוּ אֶסּוֹר אֲלֵא אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּלַבַּד. אֶף עַל פִּי שְׂאִמְרוּ שֶׁלְּשָׁה יָמִים, אֶסּוֹר לְשֵׂאת וְלַתַּת עִמָּהֶם. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר הַמְּתַקֵּים, אֲכָל דְּבָר שְׂאִינוּ מִתְקִים - מִתָּר. אֶף דְּבָר הַמְּתַקֵּים, לְקַח אוֹ שְׂמֹכֶר - הָרִי זֶה מִתָּר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה אוֹמַר: כָּל מְלוּזָה בְּשִׁטָּר - אֵין נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, וְשְׂאִין בְּשִׁטָּר - נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם.

א, ב, לֹא יִשָּׂא אָדָם וַיִּתֵּן עִם הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיוֹם אִידוֹ, וְלֹא יִקַּל עִמּוֹ אֶת רֵאשׁוֹ, וְלֹא יִשָּׂאֵל בְּשִׁלוּמוֹ בְּמִקּוֹם שְׁמִתְחַשֵּׁב. מְצָאוּ לְפִי דְרָכּוֹ - שׁוֹאֵל בְּשִׁלוּמוֹ בְּכַבֵּד רֵאשׁ.

¹ פּוֹרַשׁ: קְשׁוּשׁוֹבוּ בִּישִׁבָה לְקַבֵּל עֲדוּת, הִיוּ הַכֹּל תְּמַהִים עֲלָיו שְׂאִמַר דְּבַר מִשׁ, שַׁעַד עִמָּה הִיוּ שׁוֹנִים בְּהַפֵּךְ. אֲמַר לָהֶם: קֵד וְכָד! פְּלוֹמֶר, זֶה טַמָּא זֶה

² עוֹרֵד בְּלִשׁוֹן רַבִּים.

כהן מטמא להעיד עליהן בחוצה לארץ. כשם שמטמא בחוצה לארץ, כך מטמא בבית הקברות, מטמא לתלמוד תורה, מטמא לשא אשה. רבי יהודה אומר: אם יש לו ממי שלמד - הרי זה לא יטמא. ואם לאו - הרי זה יטמא. רבי יוסי אומר: אף על פי שיש לו ממי ילמד - יטמא, שלא מכל אדם זוכה אדם ללמד, אלא ממי שזכה לו. אמרו על יוסף הכהן, שהיה מטמא ויוצא אצל רבי יוסי לציידן. לא יצא כהן לחוצה לארץ, ואפילו לשא אשה, אלא אם כן הבטיחוהו. תגרין שהקדימו זמנו של יריד, או שאחרו זמנו של יריד - מתר. אין אסור אלא זמנו של יריד בלבד. ארבע אבקות הן: אבק רבית, אבק שביעית, אבק עבודת כוכבים, אבק לשון הרע.

אבק של רבית - לא ישא אדם ויתן בהלואתו של חברו, מפני אבק רבית.

אבק שביעית - לא ישא אדם ויתן עם העובד כוכבים בפרות מפני אבק שביעית.

אבק עבודת כוכבים - לא ישא אדם ויתן עם העובד כוכבים ביום אידו, מפני אבק עבודת כוכבים.

אבק לשון הרע - לא ישא אדם ויתן בטובתו של חברו, מפני אבק לשון הרע.

ישראל הולכין ליריד - מתר לשאת ולתת עמהן. ובחזירה - אסור, מפני שנהגו בעבודת כוכבים. והעובד כוכבים, בין בהליכה בין בחזרה - מתר. עובדי כוכבים ההולכין לתרפות - אסור לתת ולשאת עמהן. ובחזירה - מתר, מפני שהוא כעבודת כוכבים שהניחוה עובדיה. וישראל, בין בהליכה בין בחזרה - אסור. לא יטיל ישראל עם שירה בתרפות, אפלו לצאת, אפלו מקדים, אפלו מחשיך, אפלו מתירא מפני עובדי כוכבים, מפני לסטים, מפני רוח רעה, שנאמר (דברים ו'): "לא תלכנו אחרי אלהים אחרים". רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אם ראית צדיק שיצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותו הדרך,

שואלין בשלום העובדי כוכבים באידיהן, מפני דרכי שלום. אמנין ישראל שהיו עושין אצל העובד כוכבים בביתו של ישראל - מתר. בביתו של עובד כוכבים - אסור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם היה שכיר היום, בין בביתו של ישראל בין בביתו של עובד כוכבים - אסור. אם היה שכיר קבולת, בביתו של ישראל - מתר. בביתו של עובד כוכבים - אסור. במחבר לקרקע, בין כך ובין כך - אסור. בעיר אחרת, בין כך ובין כך - מתר. ואף על פי שגמר את כליו לפני אידו, לא יולכנו לו ביום אידו, מפני ששמח ביתו. עיר אחת עושה ועיר אחת אינה עושה, אמה אחת עושה ואמה אחת אינה עושה. משפחה אחת עושה ומשפחה אחת אינה עושה. העושין - אסורין. ושאינן עושין - מתרין. קלנדא, אף על פי שהכל עושין - אין אסור אלא לפולחין בלבד. סטרוניא - יום שאחזו בו את המלכות. קראטוסס - יום גנוסיא של מלכי עובדי כוכבים. יום של כל מלך ומלך - הרי הוא כרבים. יחיד, אפלו יום המשתה שלו, ויום שנעשה בו שלטון. רבי מאיר אומר: אף יום שעמד בו מחליו אסור.

א.ג. יריד שבתוך הפרך, אין הולכין, לא לאותו הפרך ולא לעירות הסמוכות לו - מפני שהוא פגראה הולך לו ליריד; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אין אסור אלא הפרך בלבד. יריד שבתוך הפרך - אסור. חוץ לפרך - מתר. ושחוץ לפרך, חוץ לפרך - אסור. תוך הפרך - מתר. וחניות המוכללות לו, מכל מקום - הרי אלו אסורות. עובר אדם בשירה ממקום למקום, ונכנס לפרך, שהיריד בתוכו, ואינו חושש, מפני שהוא נראה כהולך ליריד. יריד שנתנה מלכות, ושתנה מדינה, ושתנה גדולי מדינה - מתר. אין אסור, אלא יריד של עבודת כוכבים בלבד. הולכין ליריד של עובדי כוכבים, ומתרפאין בהן רפוי ממוז, אבל לא רפוי נפשות. <ואין> לוקחין מהן בתים שדות וכרמים, בהמה עבדים ושפחות, מפני שהוא כמציל מידם. וכותב ומעלה בערכים.

הקדים על ידך שלשה ימים או אחר על ידך שלשה ימים, כדי שתצא עמו, מפני שמלאכי השרת מלוין אותו, שנאמר (תהלים צא): "כי מלאכיו יצוה לך" וגו'. ואם ראית רשע שיצא לדרך, ואתה מבקש לצאת לאותו הדרך, הקדים על ידך שלשה ימים, או אחר על ידך שלשה ימים, כדי שלא תצא עמו בדרך, מפני שמלאכי שטן מלוין אותו, שנאמר (תהלים קט): "הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו".

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך ילדים - בנה בית המקדש, אל תשמע להן! ואם יאמרו לך זקנים סתור בית המקדש, שמע להן! מפני שבנין ילדים סתירה וסתירת זקנים בנין. וראייה לדרך - רחבעם בן שלמה. שאלו את רבי יהושע: מהו שילמד אדם את בנו ספר יוני? אמר להן: ילמד בשעה שאינה לא יום ולא לילה, שנאמר (יהושע א): "והגית בו יומם ולילה".

אד, מכלם היה מוכר להם חבילה, וכמה היא חבילה? רבי יהודה בן בתירה אומר: בלבונה, אין פחות משלשה מנין. מוכר לתגר או מוכר לבעל הבית, אם היה תגר חשוב - אסור למכור לו.

מוכר לו חזירין, ואינו חושש שמא מוכר לעבודת כוכבים. מוכר לו זין ואינו חושש שמא מנסכו לעבודת כוכבים. ואם פרש לו אפלו מים ומלח - אסור למכור לו.

מוכר לו תרנגול לכן בין התרנגולין. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שאמר לו: מכר לי תרנגול סתם, אכל אם פרש לו מפני שהוא חולה, או למשתה בנו - הרי זה מתר.

מסכת עבודה זרה פרק שני

בא לוקחין מהן בהמה לנפיון, ומחזירין להן כל אותו היום. וכשם שלוקחים מהן בהמה לנפיון, ומחזירין להן כל אותו היום - כך לוקחין מהן עבדים ושפחות לנפיון,

ומחזירין להן כל אותו היום. כל זמן שאתה רשאי להחזיר לישראל - אתה רשאי להחזיר לעובדי כוכבים. אי אתה רשאי להחזיר לישראל - אי אתה רשאי להחזיר לעובדי כוכבים. מוכר ישראל בהמתו לעובד כוכבים על מנת לשחוט. ישראל עומד על גביו והעובד כוכבים שוחט. לוקחין מהן בהמה לקרבן, ואינו חושש משום רובע, משום נרבע, משום מקצה, משום נעבד, וכשם שאין מוכרין להן בהמה גסה - כך אין מוכרין להן חיה גסה. ואף במקום שמוכרים להן בהמה דקה - אין מוכרין להן חיה דקה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: מוכרין להן כלבים, שגורים, חלדות, סנאים, חתולות וקפות. דברים המנקין את הבית. וכשם שאין מוכרין להם - כך אין מחליפין להם, לא רעים ביפין ולא יפין ברעים. לא שבוירין בשלמים ולא שלמים בשבוירין. רבי יהודה מתיר בשבוירה, מפני שאינה יכולה להתרפאות. אמרו לו: והרי הוא מרביעה והיא יולדת. רבי יוסי בן בתירה מתיר בסוס, שאינו עושה מלאכה בשבת, שחיבין עליה חטאת; וחכמים אוסרין, משום שני דברים משם כלי זין ומשם בהמה גסה. אין מוכרין להם לא כלי זין, ולא זין, ואין משחזיין להם את הזין, ואין מוכרין להם, לא סדין, ולא כבלין, ולא קולרין, ולא שלשלאות של ברזל.

בב, אָחַד הַעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאָחַד הַכּוֹתֵי - מוֹסְרִין לָהֶם שְׁדוֹת גּוֹזוֹזוֹת, תְּבוּאָה קְצוּרָה וְאֵילָנוֹת קְצוּצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שַׁחַת, לְגוֹזַל עַל מְנַת שְׁתַּגּוּזוֹ. תְּבוּאָה לְקַצֵּר - עַל מְנַת שְׁתַּקְצֵר. אֵילָנוֹת לְקוֹץ - עַל מְנַת לְקַצֵּצָם. הַעוֹלָה לְסִרְטֵיאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - אָסוּר מִשּׁוּם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: בְּזִמְן שְׁמוֹבְלִין - אָסוּר מִשּׁוּם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְאִם אֵינָם מוֹבְלִין - אָסוּר מִשּׁוּם מוֹשֵׁב לְצִידִים.

שְׁנַקְרָאת עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל, וְעוֹשִׂין בָּהּ בְּיוֹם טוֹב.

מִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג, א מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בַּפְּנֻדְקִיּוֹת שֶׁל כּוֹתִים, אֶפְלוּ זָכָרִים אֶצֶל נְקֻבוֹת, וְנִקְבוֹת אֶצֶל זָכָרִים. וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר: זָכָרִים אֶצֶל זָכָרִים, וְנִקְבוֹת אֶצֶל נְקֻבוֹת. וּמוֹסְרִים בְּהֵמָה לְרוּעָה שְׁלֵהֶן, וּמוֹסְרִין לוֹ תִינוּק לְלַמְדוֹ סִפֵּר וּלְלַמְדוֹ אֲמָנוֹת, וּלְהַתִּיחַד עִמּוֹ. בֵּת יִשְׂרָאֵל מִלְּדַת וּמִנִּיקָה בְּנֵה שֶׁל כּוֹתִית. וְכוֹתִית מִלְּדַת וּמִנִּיקָה בְּנֵה שֶׁל בֵּת יִשְׂרָאֵל. אִין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בַּפְּנֻדְקִאוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, אֶפְלוּ זָכָרִים אֶצֶל זָכָרִים, וְנִקְבוֹת אֶצֶל נְקֻבוֹת, שֶׁהַזָּכָר מְבִיא זָכָר, וְהַנְּקֵבָה מְבִיאָה נְקֵבָה. וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר: זָכָרִים אֶצֶל נְקֻבוֹת, וְנִקְבוֹת אֶצֶל זָכָרִים. וְאִין מוֹסְרִין בְּהֵמָה לְרוּעָה שְׁלֵהֶן, וְלֹא תִינוּק לְלַמְדוֹ סִפֵּר, וּלְלַמְדוֹ אֲמָנוֹת, וּלְהַתִּיחַד עִמּוֹ.

בֵּת יִשְׂרָאֵל לֹא תִנִּיק בְּנֵה שֶׁל עוֹבְדַת כּוֹכְבִים, מִפְּנֵי שֶׁמְגַדְּלוּתוֹ לְעוֹבְדַת כּוֹכְבִים. אֲבָל עוֹבְדַת כּוֹכְבִים מְנִיקָה אֶת בְּנֵה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרִשְׁוֹתָהּ. בֵּת יִשְׂרָאֵל לֹא תִילַד אֶת הָעוֹבְדַת כּוֹכְבִים, מִפְּנֵי שֶׁמִּלְּדַת לְעוֹבְדַת כּוֹכְבִים. וְעוֹבְדַת כּוֹכְבִים לֹא תִילַד אֶת בֵּת יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁחֲשׂוּדִין עַל הַנִּפְשׁוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עוֹבְדַת כּוֹכְבִים מִלְּדַת אֶת בֵּת יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְן שְׂאֲחָרִים עוֹמְדִים עַל גְּבֵה, בֵּינָה לְבֵינָה – אֲסוּר, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׂוּדִין עַל הַנִּפְשׁוֹת. מִתְּרַפְּאִין מִהֶן רַפּוּי מְמוּן, אֲבָל לֹא רַפּוּי נִפְשׁוֹת. לֹא תַחַתֵּךְ עוֹבְדַת כּוֹכְבִים אֶת הָעֵבֶר בְּמַעֲיָה שֶׁל אִשָּׁה בֵּת יִשְׂרָאֵל. וְלֹא תִשְׁקָנָה כּוֹס עֶקְרִין – שֶׁחֲשׂוּדִין עַל הַנִּפְשׁוֹת.

לֹא יִתִּיחַד יִשְׂרָאֵל עִם הָעוֹבְד כּוֹכְבִים, לֹא בְּמִרְחָץ וְלֹא בְּבֵית הַמַּיִם. גְּדַבֵּק יִשְׂרָאֵל עִם

הַהוֹלֵךְ לְצִטְרִינִין³, וְרוֹאֶה אֶת הַנְּחָשִׁים וְאֶת הַחֲבָרִים, מוֹלִיזִין, סְגִילֵאדִין, סְגִילֵאדָה⁴ – אֲסוּר מִשׁוּם מוֹשֵׁב לְצִים, שְׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים א): "וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב" – אֱלֹה מַדּוֹת שְׁמֵבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי בְטוּל תְּלַמּוּד תּוֹרָה. הָעוֹלָה לְתַרְטִיאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, אִם צוֹחַ מִפְּנֵי צָרָה – מֵתָר. וְאִם מִתַּחֲשֵׁב – הָרִי זֶה אֲסוּר. הַיּוֹשֵׁב בְּאֶסְטְרִין⁵ – הָרִי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים. רַבִּי נֶתָן מִתִּיר מִשׁוּם שְׁנֵי דְבָרִים, מִפְּנֵי שְׁצוּרָה וּמִצִּיל אֶת הַנִּפְשׁוֹת, וּמַעֲיַד עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּשָּׂא. הוֹלְכִין לְצִטְרִינִין – מִפְּנֵי שְׁצוּרָה וּמִצִּיל אֶת הַנִּפְשׁוֹת. וְלִכְרַקְמִים⁶ – מִפְּנֵי יֵשׁוּב מְדִינָה. וְאִם מִתַּחֲשֵׁב – הָרִי זֶה אֲסוּר.

ב, ג אִין מְשַׁכְּרִין לָהֶם בְּתִים שְׂדוֹת וְכַרְמִים, וְאִין נוֹתְנִין לָהֶן אַרְסוֹת וְקַבּוֹלַת בְּהֵמָה. [אֶחָד הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְאֶחָד הַכּוֹתִין]. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְסוּרְיָא מְשַׁכְּרִין בְּתִים אֲבָל לֹא שְׂדוֹת, כָּאֵן וְכָאֵן, לֹא יִשְׁכִּיר אָדָם שְׂדָהוּ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֶף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְשַׁכְּרִין בְּתִים, וּבְסוּרְיָא מוֹכְרִין בְּתִים וּמְשַׁכְּרִין שְׂדוֹת. וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ מוֹכְרִין אֵלּוּ וְאֵלּוּ. כָּאֵן וְכָאֵן לֹא יִשְׁכִּיר יִשְׂרָאֵל אֶת בֵּיתוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים, שְׁבִידוּעַ שְׁמַכְנִיס לְתוֹכוֹ עוֹבְדַת כּוֹכְבִים, אֲבָל מְשַׁכְּרִין לָהֶם אוּרִיאוֹת⁷, אוֹצְרוֹת וּפְנֻדְקִיּוֹת, אֶף עַל פִּי שְׁבִידוּעַ שְׁמַכְנִיס לְתוֹכוֹ עוֹבְדַת כּוֹכְבִים. מְשַׁכִּיר יִשְׂרָאֵל בֵּיתוֹ לְכוֹתִי וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמַכְנִיס בְּתוֹכוֹ עוֹבְדַת כּוֹכְבִים. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בְּכָל מְקוֹם, לֹא יִשְׁכִּיר יִשְׂרָאֵל מִרְחָץ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים מִפְּנֵי שְׁנַקְרָאת עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל, וְרוֹחֲצִין בּוֹ בַשֶּׁבֶת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּכָל מְקוֹם, לֹא יִשְׁכִּיר יִשְׂרָאֵל שְׂדָהוּ לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים, מִפְּנֵי

⁶ מצורים סביב חומת העיר ועושים שם כל מיני צחוק.

⁷ רפת של סוסים.

³ איצטדיון שבו היו נלחמים שורים זה בזה.

⁴ כל אלו מיני לצנים.

⁵ מקום שדנים שם דיני נפשות.

הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּדֶרֶךְ - נוֹתְנוּ לִימִין וְאִין
 נוֹתְנוּ לְשִׁמְאַלּוּ. רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן
 בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: בְּסִיף מִימִינוֹ, וּבִמְקַל
 מִשְׁמַאלוֹ. שְׁנֵיהֶן עוֹלִין לְמַעְלָה וְיורְדִין
 בִּירִידָה. יִשְׂרָאֵל עוֹלָה לְמַעְלָה וְעוֹבֵד
 כּוֹכְבִים לְמַטָּה. לֹא יֵשֶׁח, שְׁמַא יִרוּץ אֶת
 גְּלִגְלָתוֹ וְיִרְחִיב לוֹ דֶּרֶךְ. שְׁאֵלוֹ: "לְהִיכֵן אֲתָה
 הוֹלֵךְ"? מַפְלִיגוּ, כְּדֶרֶךְ שְׁאֵמֵר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ
 (בְּרַאשִׁית לֵג): "עַד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל אֲדָנִי
 שְׁעִירָה" - וְהֵלֵךְ לוֹ לְסִכּוֹת!

יִשְׂרָאֵל הַמְּסַתְפֵר מִן הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים - רוֹאֶה
 בַּמֶּרְאֶה. מִן הַכּוֹתֵי - אֵין רוֹאֶה בַּמֶּרְאֶה.
 הַתִּירוֹ לְבֵית רַבִּין גְּמְלִיאֵל לְהִיּוֹת רוֹאִין
 בַּמֶּרְאֶה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן זִקְוִין לְמַלְכוּת. יִשְׂרָאֵל
 הַמְּסַפֵּר אֶת הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ
 לְכַלּוּרֵיתוֹ - שׁוּמֵט אֶת יָדוֹ.

ג, לוקחין מן העובדי כוכבים ספרים
 ותפלין ומזוזות, ובלבד שהיו כתובין עליהן
 כתקנן. מעשה בעובד כוכבים אחד, שהיה
 כותב ספרים בצידו, ובא מעשה לפני
 חכמים, ואמרו: מתר לקח ממנו. מוכרין
 לעם הארץ ספרים תפלין ומזוזות, ואין
 לוקחין תפלין אלא מן הממחה. ואם לקח
 ממי שאינו ממחה, ומצא בידו שתי כריכות
 של תפלין - בודק ממנו תפלה אחת של יד
 או של ראש, בצבת הראשון, וכן בשני, וכן
 בשלישי, וכן ברביעי.

ג, לוקחין מעם הארץ עבדים ושפחות, בין
 גדולים בין קטנים. ומוכרין לעם הארץ
 עבדים ושפחות, בין קטנים בין גדולים.
 ולוקחין מהן בנות קטנות אבל לא גדולות;
 דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: גדולות,
 ומקבלות עליהן. אין נוטנין להן בנות, לא
 קטנות ולא גדולות; דברי רבי. וחכמים
 אומרים: נוטן לו גדולה, ופוסק עמו על מנת
 שלא תעשה טהרות על גביו. ומעשה ברבן
 גמליאל הזקן שהשיא את בת בתו לשמעון
 בן נתנאל הכהן, ופסק עמו על מנת שלא
 תעשה עמו טהרות על גביו. רבן שמעון בן
 גמליאל אומר: אינו צריך, שאין כופין את
 החבר שיעשה טהרות על גבי עם הארץ,

ואיזה הוא עם הארץ? כל שאינו אוכל
 חוליו בטרה; דברי רבי מאיר. וחכמים
 אומרים: כל שאינו מעשר.

ג, הלוקח עבדים ערלים מן העובד
 כוכבים, ומלן ולא הטבילן, וכן בני
 השפחות שלא טבלו, בין מלין בין ערלין -
 הרי אלו עובדי כוכבים. מדרסן - טמא.
 וינים, בגדולים - אסור. בקטנים - מתר.
 ואיזהו גדול? כל שהוא זוכר ומזכיר עבודת
 כוכבים ומשמשיה. ואיזהו קטן? כל שאינו
 מזכיר עבודת כוכבים ומשמשיה. רבי יוסי
 אומר: חזקת עבד ישראל, אפלו ערלים -
 הרי אלו כנענים, עד שיודע בהן שהן בני
 שפחות שלא טבלו. חזקת עבדי כותים מלין
 - הרי אלו כותים. ערלים - הרי אלו עובדי
 כוכבים, עד שיודע שהן בני שפחות
 כנעניות. חזקת עבדי עובד כוכבים, אפלו
 מלין - הרי אלו עובדי כוכבים.

ג, לעולם מלין את העובד כוכבים לשם
 גר, ועובד כוכבים לא ימול את ישראל,
 מפני שחשודים על הנפשות; דברי רבי
 מאיר. וחכמים אומרים: עובד כוכבים מל
 את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גביו,
 בינו לבינו - אסור; מפני שחשודין על
 הנפשות. ישראל מל את הכותי, וכותי לא
 ימול את ישראל, מפני שהן מלין לשם הר
 גריזים; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי יוסי:
 היכן מצינו מילה בתורה שאינה לשם
 ברית? אלא ימול לשם הר גריזים עד שתצא
 נפשו. ומוכרין להם, ונותנין להם מתנת
 חנם. במה דברים אמורים? בזמן שאינו
 מכירו, או שהיה עובר ממקום למקום, אבל
 אם היה שכנו או אוהבו - הרי זה מתר,
 שאינו אלא כמוכרו לו. כתוב אומר: "לא
 תכרת להם ברית ולא תחנם", אם ללמד על
 הברית - הרי ברית אמור, אלא למה נאמר
 "לא תחנם"? מלמד שאין נוטנין להם מתנת
 חנם.

מִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה פְּרָק רִבְעִי

ד, א המוכר עבדו לעובד כוכבים - הרי זה יצא בן חורין, וצריך גט שחרור מרבו הראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר: במה דברים אמורים? בזמן שלא כתב לו אונן, אבל כתב לו אונן - זה הוא גט שחרורו. בין שמכרו לו, בין שנתנו לו במתנה - יצא בן חורין, שמא יצא לרשות שאינה רשות להן עליו. אם עשה עליו העובד כוכבים נימוסות - יצא בן חורין. ואם לאו - לא יצא בן חורין. נטלו בחובו, או שנפל לו בסיקריקון - יצא בן חורין. ירש עבדים מן העובד כוכבים, עד שלא באו לרשותו - מתר למוכרן לעובד כוכבים. משבאו לרשותו - אסור למוכרן. וכן אתה אומר ביין נסוף: עד שלא בא לרשותו - דמיו מתירן, משבא לרשותו - דמיו אסורין. ישראל ועובד כוכבים שלקחו מקח בשתפות, וחזר ולקחו מקח אחר בשתפות, לא יאמר לו: טול אתה דברים שבמקום פלוני במקח ראשון, ואני דברים שבמקום פלוני במקח שני. אבל אומר לו: טול אתה דברים שבמקום פלוני, ואני דברים שבמקום פלוני במקח ראשון. טול אתה דברים, ואני דברים שבמקום פלוני במקח שני:

ד, ב המוכר עבדו בחוצה לארץ - יצא בן חורין וצריך גט שחרור מרבו שני. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פעמים יוצא, פעמים אינו יוצא. כיצד? אומר לו: אני פלוני בן פלוני מוכר אני עבדי פלוני לפלוני אנטייכי - יצא בן חורין. לפלוני אנטייכי השרוי בלוד - לא יצא בן חורין. ירשו עבדים בחוצה לארץ, עד שלא באו לארץ - מתר למכרן לחוצה לארץ. משבאו לארץ - אסור למכרן לחוצה לארץ.

עבד שברח בחוצה לארץ - אין רבו רשאי למוכרו. יצא עבד עם רבו לסוריא לפיכך אם מכרו שם - הרי זה מכור. עבד שייצא עם רבו על מנת לחזור - כופין אותו לחזור. על מנת שלא לחזור - כופין אותו שלא לחזור.

בא מחוצה לארץ על מנת לחזור - אין כופין אותו לחזור. שלא לחזור - כופין אותו שלא לחזור:

ד, ג המוכר עבדו ליריד של עובדי כוכבים - דמיו אסורין, ויוליף לים המלח, וכופין את רבו שיפדנו אפילו מאה בדמיו ויוציאנו לחרות. נמצאת אומר: הנושא ונותן ביריד של עובדי כוכבים, בהמה - תעקר, פסות וכלים - ירקבו, ומעות וכלי מתכות - יוליף הנאה לים המלח. פרות, את שדרכו לישפף - ישפף, לשרף - ישרף, ליקבר - יקבר. רבי יוסי אומר: עבודת כוכבים - שוחק וזורה לרוח או מטיל לים. אמרו לו: אף היא נעשית זבל, שנאמר (דברים יג): "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם" וגו'. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (דברים ט): "ואת חטאתכם אשר עשיתם וגו'. אמרו לו: משם ראיה? (שמות לד) "וייר על פני המים וישק את בני ישראל" מלמד: שבדקן כדרך שבדקין את הסוטות. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (שמואל ב ה): "ויעזבו את עצביהם". אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (מלכים א טו): "וגם מעכה אם אסא המלך ויסרה מגבירה אשר עשתה מפלצת וגו'. אמרו לו: משם ראיה? (שם) ויכרת אסא את מפלצתה וגו'. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (מלכים ב יח): "וכתת נחש הנחשת וגו'. אמרו לו: וכי עבודת כוכבים היא? והלא משה עשאו! מלמד שטעו ישראל אחריו עד שבא חזקיהו ובנו.

מִסְכַּת עֲבוּדָה זָרָה פְּרָק חֲמִישִׁי

ה, א אין אוצרין בארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: שמנים, יינות, וסלתות, ופרות. אבל דברים שאין בהן חיי נפש, כגון: כמזון ותבלין - הרי זה מתר. ואוצרין שלש שנים, ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית. במה דברים אמורים? בלוקח מן השוק, אבל בכונס בתוך ביתו, אפלו עשר שנים - מתר לאלתר. ובשנת בצרת, אפלו חרובין - לא יאציר מפני שמטיל מארה בשערים. אין משתכרין בתבואה, אבל

דְּכַתִּיב (יְרֵמְיָהּ לֵב): וּנְטַעְתִּים בְּאֶרֶץ הַזֹּאת בְּאֶמֶת, אֵינָן עֲלֵיהָ - אֵין נְטוּעִין לְפָנַי בְּאֶמֶת, לֹא כָּל לְבַי וְלֹא כָּל נַפְשִׁי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: יִשְׂרָאֵל שֶׁבְחוּצָה לְאֶרֶץ - עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּטַהֲרָה הֵן. כִּיצַד? עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁעָשָׂה מִשְׁתַּה לְבָנוּ, וְהִלֵּךְ וְזָמַן אֶת כָּל הַיְהוּדִים שֶׁבְעִירוֹ, אָף עַל פִּי שֶׁהֵן אוֹכְלִין מִשְׁלֵהֵן וְשׁוֹתִין מִשְׁלֵהֵן, וְשָׁמַשׁ שֶׁלֵּהֵן עוֹמֵד עַל גְּבֵי עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לֵד) וְקָרָא לָךְ וְאֶכְלֵת מִזְבָּח:

ה, ג, אלו הן עורות לבובין, כל הקרוע כנגד לבן, ועשה כמין ארבה. אבל אם היה משוך - הרי זה מתר. הכבשין ושלקות של עובדי כוכבים שדרפן לתת בהן זין וחמץ, וחרס הדריני - אסור בהנאה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין אסורין אסור הנאה. זיתים השלחים הנמכרים על פתחי מרחצאות - אסורים באכילה ומתירין בהנאה. רבי יוסי אסורין אף בהנאה, מפני שמזלפים עליהן חמץ כדי שיהיו חולצין את גרעיניהם:

ה, ד, הדרורין והקרבנות של עובדי כוכבים זיין ישראל בהן - אסור בשתייה ומתיר בהנאה. העיד שמעון בן גודיא לפני בנו של רבן גמליאל משם רבן גמליאל הזקן: שמתר בשתייה, ולא הודה לו. נודות העובדי כוכבים, רבן שמעון בן גמליאל אומר משם רבי יהושע בן קפוס: אין עושים שטיחים לבהמה. נודות העובדי כוכבים, גרורין - מתירין, חדשים, זפותין אסורין. עובדי כוכבים עובדים ורוכבים, וישראל עומד על גביו - בונס לתוכו זין ואינו חושש. קנקנין של עובדי כוכבים, חדשות - מותרות, וישנות - אסורות. שכנסו בה עובדי כוכבים מים - מתר ישראל להכניס לתוכו זין. ושכנסו בה עובדי כוכבים זין - ישראל ממלא אותה מים שלשה ימים מעת לעת, ומכניס לתוכו זין ואינו חושש. ושכנסו בה עובדי כוכבים זין, וישראל ציר ומוריס - מתר ישראל אחר להכניס לתוכה זין.

משתפר ביין ובשמן וקטניות. אמרו על רבי אלעזר בן עזריה: שהיה משתפר ביין ובשמן כל ימיו. אין מוציאין מסוריא דברים שיש בהן חיי נפש, כגון: יינות, שמנים, וסלתות. רבי אומר: אומר אני: שמוציאין זין לסוריא, מפני שממעט את התפלה. וכשם שאין מוציאין לסוריא, כך אין מוציאין להפרכיא. רבי יהודה מתיר מהפרכיא להפרכיא:

ה, ב, ישרה אדם בארץ ישראל אפלו בעיר שרבה עובדי כוכבים, ולא בחוצה לארץ אפלו בעיר שכלה ישראל. מלמד: שישבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל מצות שבתורה. והקבור בארץ ישראל - כאלו הוא קבור תחת המזבח. לא יצא אדם לחוצה לארץ, אלא אם כן היו חטין סאתים בסלע. אמר רבי שמעון: במה דברים אמורים? בזמן שאינו מוצא לקח. אבל בזמן שמוצא לקח, אפלו סאה בסלע - לא יצא. וכן היה רבי שמעון אומר: אלימלך - מגדולי הדור ומפרנסי צבור היה. ועל שיצא לחוצה לארץ - מת הוא ובניו ברעב, והיו כל ישראל קימין על אדמתו, שנאמר (רות א): ותהם כל העיר עליהן, מלמד: שכל העיר קימת, ומת הוא ובניו ברעב. הרי הוא אומר (בראשית כח): ושכתי בשלום אל בית אבי, שאין תלמוד לומר והיה ה' לי לאלהים. ואומר (ויקרא כה): לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים, כל זמן שאתם בארץ כנען - הריני לכם אלוה, אין אתם בארץ כנען - איני לכם לאלוה. וכן הוא אומר (יהושע ד): כארבעים אלף חלוצי הצבא. ואומר (יהושע ב): כי נתן בידך את יושבי הארץ וגו'. וכי עלתה על דעתך שישאל מוכבים את הארץ לפני המקום? אלא כל זמן שהם עליה - כלה נכבשה. אינן עליה - כלה אינה נכבשת. וכן דוד אמר (שמואל א כו): פי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' וגו', וכי תעלה על דעתך שדוד המלך עובד עבודת כוכבים? אלא שהיה דוד דורש ואומר: כל המניח את ארץ ישראל בשעת שלום ויוצא - כאלו עובד עבודת כוכבים,

מְתַרְת. רבי יהודה בן גמליאל אומר משום רבי חנינא בן גמליאל: זו וזו הרי זו אסורה:

ה, זו אין לוקחין גבינת בית היניאקי, אלא מן הממחה. ושלוקה - נלקחת מכל מקום. אין לוקחין קרט של חלתית, אלא מן הממחה. והעלה - נלקח מכל מקום. אין לוקחין יין מסוריאי, אלא מן הממחה. ולא מוריס, אלא מן הממחה. ולא חתיכה שאין בה סימן, אלא מן הממחה. ולא מלח סלקונטית, אלא מן הממחה. ולא גבינת בית היניאקי, אלא מן הממחה. וכלן נאכלין אצל מי שאינו ממחה, ואינו חושש:

ה, ה, לוקחין מן העובדי כוכבים תבואות, קטנית, וגרוגרות, ושום ובצלים מכל מקום, ואינו חושש משום טמאה. האוג - בכל מקום טהור. הארו - בכל מקום טהור. נאמן הציד לומר: "זה עוף טמא, וזה עוף טהור". נאמן עם הארץ לומר: "כבשין אלו טמאין, וכבשין אלו טהורין, ולא רבצתי עליהן את המשקין". אבל אין נאמן לומר: "דגים אלו צדתיים בטרה, ולא נעתי עליהן את המכמרת". הקפריסין, המוטליא, והחמין שלהן - מתרין. ביצה צלוייה שלהן - אסורה. רבי יהודה ובית דינו התירו שמן של עובדי כוכבים במנין. פת שאפאה עובד כוכבים שלא במעמד ישראל - הרי זו אסורה. פת שאפאה ישראל אף על פי שהעובד כוכבים לשה, וגבינה שהעמידה ישראל אף על פי שהעובד כוכבים עבדה - הרי זו מתרת. ישראל יושב בסוף עדרו, והעובד כוכבים חולב ומביא לו, ואינו חושש.

ה, או איזו היא טרית שאינה טרופה? כל שהשדרה והראש נכרין. איזהו ציר שיש בו דגה? כל שכלבית אחת או שתי כלביות משוטטות בתוכו. חתיכה שיש בה סימן, בין בללן בין במקצתן אפלו באחד (טמאה) - הרי זו מתרת. מעשה שהביאו גרבין של חתיכות ממין אחד בעכו, ולא נמצא סימן, אלא באחד מהן, ובא מעשה לפני חכמים, והתירו את בללן. מוריס אמן - הרי זה מתר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף חלק אמן - הרי זה מתר. יין מבשל ואלונתית - הרי אלו אסורים, מפני שתחלתן יין. אלונתית ככריתה - הרי זו מתרת. יין תפוחין, מן הפתיק, ומן האוצר, מן הספינה - הרי זה מתר. ואם היה נמכר בקטלזון - מתרת. יין תפוחים מן השוק - הרי זה אסור מפני שמזדיף. חגבין והקופרין מן הפתיק מן האוצר ומן הספינה - הרי אלו מתרין. והמוכר בסלילא לפני חנוני - אסורין מפני שמרביצין עליהן יין כדי שיהיו יפין למראית העין. מלח סלקונטית, שחורה - מתרת, לבנה - אסורה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: שחורה - אסורה, לבנה

<p>26</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>טו 15</p>	<p>6:17 נץ החמה 9:37 סו"ז קר"ש - גר"א 10:43 סו"ז תפלה - גר"א 8:50 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל א כח-כט תוספתא: עדיות ב</p>	<p>5:05 עלות השחר 9:01 סו"ז קר"ש - מג"א 10:19 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:37 בבלי: מנחות טז ירושלמי: ברכות כג</p>
<p>27</p>	<p>שני Monday</p>	<p>טז 16</p>	<p>6:18 נץ החמה 9:37 סו"ז קר"ש - גר"א 10:43 סו"ז תפלה - גר"א 8:48 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל א ל-לא תוספתא: עדיות ג</p>	<p>5:06 עלות השחר 9:01 סו"ז קר"ש - מג"א 10:19 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:36 בבלי: מנחות יז ירושלמי: ברכות כד</p>
<p>28</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יז 17</p>	<p>6:19 נץ החמה 9:37 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:47 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל ב א-ב תוספתא: עבודה זרה א</p>	<p>5:07 עלות השחר 9:01 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:34 בבלי: מנחות יח ירושלמי: ברכות כה</p>
<p>29</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>יח 18</p>	<p>6:20 נץ החמה 9:38 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:45 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל ב ג-ד תוספתא: עבודה זרה ב</p>	<p>5:08 עלות השחר 9:02 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:33 בבלי: מנחות יט ירושלמי: ברכות כו</p>
<p>30</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>יט 19</p>	<p>6:21 נץ החמה 9:38 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:44 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל ב ה-ו תוספתא: עבודה זרה ג</p>	<p>5:09 עלות השחר 9:02 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:31 בבלי: מנחות כ ירושלמי: ברכות כז</p>
<p>31</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כ 20</p>	<p>6:22 נץ החמה 9:38 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:42 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל ב ז-ח תוספתא: עבודה זרה ד</p>	<p>5:10 עלות השחר 9:02 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:30 בבלי: מנחות כא ירושלמי: ברכות כח</p>
<p>1</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>כא 21</p>	<p>Selichos Shabbos Night 6:23 נץ החמה 9:39 סו"ז קר"ש - גר"א 10:44 סו"ז תפלה - גר"א 8:40 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: שמואל ב ט-י תוספתא: עבודה זרה ה</p>	<p>כי תבוא, פרק ג-ד 5:11 עלות השחר 9:03 סו"ז קר"ש - מג"א 10:20 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה 7:28 בבלי: מנחות כב ירושלמי: ברכות כט</p>

Candle Lighting 7:12 ודלקת הנרות

Shabbos Ends 8:40 זמן מדצ"ק

ווער עס איז זוכה צו זיין פון אן אמת'ן צדיק אויף ראש השנה, דעמאלט וואו דער מענטש קוקט ווערט די לופט דארט אזוי ווי די לופט פון ארץ ישראל.
(ספר המדות אות ארץ ישראל חלק ב' סימן ו')